N°. 7. Donderdag 13 Juni 1901. 1ste Jaargang.

OOST EN WEST

Orgaan der Vereeniging.

Verschijnt alle veertien dagen.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 1 50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Dienstaanbiedingen **25 cents** per geheele annonce.

REDACTIE: De 4de Commissie, aan welke de verspreiding van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië is opgedragen.

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan den Heer G. E. V. L. VAN ZUYLEN, *Voorzitter der Redactiecommissie*, **7a Heerengracht,** of den *Secretaris*, Mr. G. VAN SLOOTEN Azn., **43 Conradkade,** beiden Den Haag.

Voor de Administratie en Advertentiën wende men zich tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" **Haagpoort 4,** Den Haag.

Het Jaarverslag met de Ledenlijst ligt ter perse en zal binnen enkele dagen aan de Leden worden toegezonden.

„Voor den Inlander"

werd alsnog door de Redactie ontvangen en bij Keurenaer en Co's Bank gestort:

Van B. en B. in den Haag	. . . .	f 10.—
„ M. M. idem	. . . . .	- 3.—
Mevrouw C. R. idem	. . . . .	- 10.—
Te samen	. .	f 23.—
Vroeger reeds ontvangen		- 76.50
Totaal	. .	f 99.50

Mededeelingen.

De 5e Commissie blijft er aan herinneren, dat zij gaarne *fraaie* batiks en Indische weefsels in *bruikleen* wil ontvangen voor de in Juli, Augustus en September te houden tentoonstelling in de Gothische Paleiszaal te 's Gravenhage. Voor inzenders buiten de stad worden natuurlijk de kosten van verzending heen en weer betaald. Alles wordt tegen brandschade en diefstal door inbraak verzekerd.

Bericht tot uiterlijk 20 Juni te zenden aan de Presidente mevrouw **N. van Zuylen Tromp, 7a. Heerengracht** of aan de Secretaresse mej. **H. W. Baak, 43, Mauritskade,** beiden **den Haag.**

Commissie voor Opvoeding en Onderwijs in NEDERLAND der Vereeniging „Oost en West".

Een jaar geleden schreef onze Commissie in hare circulaire ongeveer het volgende:

„De Commissie voor *Opvoeding en Onderwijs* „in *Nederland* stelt zich ten doel, de belangen „te behartigen van kinderen, wier ouders *niet* „in Nederland woonachtig zijn. Zij blijft zich op „de hoogte houden van de bestaande inrichtingen „voor Lager- en Middelbaar Onderwijs in Nederland. Zij is in het bezit van een lijvig register „van de gelegenheden, die er in ons Land bestaan, om kinderen en jongelieden een goed „te „huis" te bezorgen. In de verschillende provinciën van ons Land heeft de Commissie „correspondenten, die haar bijstaan in het verkrijgen van de noodige informatiën."

„Het blijft aan de keuze der ouders of voogden, „de belangen hunner kinderen aan de Commissie „in haar geheel of meer speciaal aan een door hen aan te wijzen lid der Commissie op te dragen."

„De Commissie kan niet op zich nemen de „wettelijke voogdij; zij neemt geenerlei geldelijke verantwoordelijkheid op zich, maar overigens blijft zij desverlangd, gedurende de afwezigheid der ouders toezicht houden op de „kinderen en blijft zij in correspondentie met „ouders of voogden."

In het afgeloopen jaar is het werk onzer Commissie niet zonder vrucht geweest. Uit Indië en ook uit verschillende plaatsen van Nederland werd zij om raad en hulp aangezocht. Waar ouders tot haar kwamen, om een goed thuis voor hunne kinderen of om eene geschikte onderwijsinrichting, voldoende aan de speciale eischen, die zij met het oog op hunne plannen voor de toekomst hunner kinderen moesten stellen, daar behoefde zij niemand te leur te stellen. Twee kinderen werden door de bemoeiingen onzer Commissie geplaatst te Wageningen; twee te Zutphen; drie te Arnhem; één te Apeldoorn; drie te 's-Gravenhage; twee te Leiden en één te Haarlem. Meermalen werden ook aan ouders of voogden inlichtingen verstrekt, die hun het nemen van eene beslissing in het belang hunner kinderen gemakkelijker maakten.

Talrijke aanbiedingen kwamen tot de Commissie van familiën, die gaarne woning en huiselijken kring openstelden voor kinderen uit Nederland of uit zijne Koloniën. Dat velen dezer *wel* teleurgesteld moesten worden, zal niemand verwonderen. Het aanbod overtrof verre de vraag en . . . . . niemand vergete, dat onze Commissie altijd en alléén rekening heeft te houden, met de belangen der kinderen, voor wier toekomst en welzijn zij in meerdere of mindere mate de verantwoordelijkheid van de ouders overneemt. De Commissie kan alleen handelen na rijp overleg; na ampele en betrouwbare informatiën moet zij de innige overtuiging kunnen verkrijgen, dat zij eene werkelijk goede plaatsing weet voor de kinderen, wier belang zij heeft te behartigen. Door familiën en weduwen is dus wél eens geklaagd, dat de Commissie haar niet spoedig genoeg kinderen bezorgde; van ouders, wier kinderen tot de Commissie kwamen, en die door de zorgen der Commissie geplaatst werden, kwam nimmer eene enkele klacht in. De Commissie werd ook meermalen aangezocht door ouders, die, tijdelijk in Nederland vertoevende, er prijs op stelden, dat de opvoeding hunner kinderen in Nederland voltooid werd, maar die op hun budget slechts een bescheiden post konden uittrekken voor de panden, die zij meenden te moeten achterlaten. De Commissie acht zich gelukkig aan die ouders het bewijs te hebben kunnen geven, dat goed onderwijs, behoorlijke voeding en liefderijke verpleging ook voor bescheiden beurzen nog wel te vinden zijn. De Commissie meent voort te moeten gaan op den ingeslagen weg al werd hare taak ook moeielijker in den laatsten tijd. Bij het ontstaan van de vereeniging „Oost en West", heeft zich ook onze Commissie gevormd. Door de vereeniging „Oost en West" zijn echter in het afgeloopen jaar in verschillende steden van ons land plaatselijke afdeelingen in het leven geroepen, die elk voor zich weder eene Commissie tot plaatsing van kinderen trachten samen te stellen. Nu is het reeds gebleken, dat hierdoor verwarring ontstaat. Personen, die zich tot onze Commissie hadden willen wenden, maar met onze adressen minder goed bekend waren, schreven abusievelijk naar Breda, naar Utrecht, naar Nijmegen en kwamen zich daarna beklagen, dat zij door al die plaatselijke commissies van den rechten weg werden afgeleid.

Deze bezwaren, aan de oprichting van afdeelingen verbonden, worden weggenomen, indien er geregeld voeling blijft bestaan tusschen deze *plaatselijke* commissies en de onze.

Ouders in Nederland en in Oost- en West-Indië hebben behoefte aan eene commissie, die niet vraagt naar de belangen van eene bepaalde stad of van een' aangewezen kring. De ouders moeten zich vol vertrouwen kunnen wenden tot eene commissie, die geheel onafhankelijk is van particuliere en plaatselijke belangen en eenig en alleen werkt in het belang der afwezige ouders en in dat hunner achtergelaten kinderen; tot eene commissie, van wie verwacht mag worden, dat zij het kind zal plaatsen in die stad of streek, die het meest wenschelijk is voor de omstandigheden, waarin dat kind verkeert; in de stad, die het meest voldoet aan de bijzondere eischen, die voor een bepaald kind in verband met zijne gezondheid en opleiding gesteld behooren te worden. Meermalen heeft onze Commissie met het oog op speciale eischen in het belang van ouders en kinderen de ééne stad ontraden en eene andere meer bepaald aangewezen. In verschillende provinciën en gemeenten plaatste onze Commissie de haar toevertrouwde kinderen en hoewel de meeste leden onzer Commissie thans in Den Haag wonen, werd toch slechts aan drie van de veertien kinderen Den Haag, als de meest geschikte verblijfplaats, aangewezen.

Ieder blijft natuurlijk vrij zich te wenden tot eene plaatselijke afdeeling of tot een bepaald persoon, maar onze Commissie zal in het vervolg evenmin als voorheen eene commissie vormen van eene bepaalde afdeeling, of van eene „afdeeling 's-Gravenhage" der vereeniging „Oost en West". Zij blijft in samenwerking met „Oost en West" eene Commissie voor geheel Nederland, terwijl de leden, die de commissie uitmaken, in verschillende plaatsen van ons land kunnen gevestigd zijn. Wij vertrouwen, dat de afdeelingscommissiën van Oost en West ons hare plaatselijke inlichtingen niet zullen onthouden, waar wij die in het belang van afwezige ouders en hunne achtergelaten kinderen meenen noodig te hebben.

De meeste leden onzer Commissie werkten reeds in dezelfde richting vóór de oprichting der vereeniging „Oost en West" en vóór zij zich tot eene commissie verbonden. Als commissie zijn wij noch in Nederland, noch in de kolonien tot nu toe voldoende bekend. Zoodra ons streven in wijderen kring zal bekend en begrepen zijn, zullen wij ook meer goed kunnen doen. In dit opzicht zijn wij nog vol vertrouwen op de toekomst.

's Gravenhage, Juni 1901.

De Commissie voor Opvoeding en Onderwijs in Nederland:

H. C. VAN RUYVEN, Oud-Inspecteur van het Lager Onderwijs in Nederlandsch-Indië, Arrondissements-Schoolopziener te 's Gravenhage, 124 De Perponcherstraat, *Voorzitter.*

Mevr. E. KUNST—HEIJNNEMAN, Den Haag, 91 Weimarstraat, *Secretares.*

Jhr. Mr. T. A. J. VAN ASCH VAN WIJCK, Oud-Gouverneur van Suriname, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Burgemeester van Amersfoort.

ELISE A. HAIGHTON, Den Haag, 150 Van Bylandtstraat.

Mr. A. D. H. HERINGA, Oud-Algemeen Secretaris van Nederlandsch-Indië, Den Haag, 90 Sweelinckstraat.

Dr. J. G. MASTBOOM, 1e Geneesheer van het R. K. Ziekenhuis, Den Haag, 140 Westeinde.

J. THIE, Oud-Instituteur te Batavia, Den Haag, 163 Laan van Meerdervoort.

Mevrouw N. VAN ZUYLEN—TROMP, Den Haag, 7a Heerengracht.

Derde Algemeene Vergadering van de Vereeniging „OOST en WEST" op ZATERDAG 18 MEI 1901,

des namiddags ten 2 ure.
in het locaal der Vereeniging Heerengracht 4 te 's-GRAVENHAGE.

Volgens de presentie-lijst is het Hoofdbestuur vertegenwoordigd door de dames en de heeren:

N. van Zuylen—Tromp, presidente, Mr. G. v. Slooten, Gonggrijp, ten Bosch—Bosscher, Tersteeg, Mr. A. Slotemaker, allen te 's-Gravenhage; Romein, Utrecht; Jonker, van Zijp, van der Heide, allen te Arnhem en Mevr. de wed. J. W. Weusman, Utrecht.

Aanwezig zijn tevens, volgens de presentielijst, de navolgende dames- en heeren-leden:

Elise A. Haighton, J. E. van Oeveren—van Schaik, E. Kunst—Heynneman, Jkvr. C. v. Hogendorp, C. E. v. Altena, N. Scholting, E. v. Zuylen, Jentink, M. M. G. Maarschalk, A. de Voogt—Knel, Volten, S. J. van Gelder—Schenk, M. Buijs, R. Bn. van Haersolte, Kaakebeen, de Klerck, Rochussen, Soeterik, M. J. Heijmans v. Anrooy—Voswinkel Dorsselen en Obertop.

te zamen uitbrengende alzoo 31 stemmen.

De presidente opent de vergadering en roept de aanwezigen een hartelijk woord van welkom toe.

De notulen van de 2e algemeene vergadering, dd. 18 December 1900, worden gelezen en zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Ingekomen waren brieven:

a. van mej. v. Berkum—Breda, lid van het Hoofdbestuur, houdende bericht, dat zij verhinderd was ter vergadering te verschijnen. v. k. a.

b. van het Indisch genootschap te 's-Gravenhage, behelzende een voorstel tot onderlinge ruiling van geschriften. Met instemming aangenomen;

c. van den heer Erdbrink, beheerder van het voormalig Indologisch Studentencorps te Delft, waarbij een bedrag van *f* 25.—, zijnde een deel van het batig saldo van genoemd studentencorps, aan onze vereeniging werd toegezonden, wijl zij door haar streven om de belangstelling in Indië te verlevendigen en de belangen der Koloniën in 't Moederland te bevorderen, in de eerste plaats in aanmerking komt bij 't verdeelen van een batig saldo, waartoe bijna uitsluitend, thans in Indië vertoevende, ambtenaren en particulieren hebben bijgedragen.

Met belangstelling werd van dit schrijven kennis genomen en bij 't einde der vergadering op voorstel van den heer Gonggrijp besloten om dit bedrag van *f* 25 te bestemmen tot leniging van den nood op Java.

Namens de commissie tot nazien der rekening en verantwoording (art. 22 v. h. R.), bracht de heer Volten mondeling verslag uit van haar onderzoek; — met zijn medelid dezer commissie, den heer Soeterik, noemde hij den financieelen toestand gunstig, toch meende hij met bescheidenheid te mogen opmerken, dat de wijze, waarop verschillende commissiën hunne quitantiën inzenden bij den penningmeester, wel wat àl te huishoudelijk is — eene opmerking, waarvan intusschen bereids goede nota was genomen.

De presidente brengt der commissie haren dank voor 't nauwlettend onderzoek en, waar niemand het woord nader over dit punt ver-

FEUILLETON.

De Europeesche Samenleving in Indië.

(Uit „*Java et ses habitants*" par CHAILLY-BERT),
door E. KUNST—HEIJNNEMAN.

(Vervolg.)

Elken dag maakt zij het menu op met den kok, rekent met hem af, geeft de provisie uit, geeft bevelen aan koetsier en dienstboden, verzendt met den dienstbodentrein het middageten voor haar man naar zijn bureau of kantoor en zoo gaat de eene dag na den anderen voorbij. Deze vrouwtjes, door het tropische klimaat verfijnd en verweeklijkt, die bij hare aangeboren iet of wat koude gracie een soort van wat de Franschen noemen „langueur voluptueuse" vereenigen en die door haar eigenaardige „charme" het sieraad onzer gezelschappen zouden uitmaken, leiden moedig en gelaten een leven van kleine alledaagsche plichten en vinden daarin eene nuttelooze afleiding. De meer énergieken onder haar hebben de beste partij gekozen; zij voeden hare kinderen op, zij leven meê met hare mannen; *hij* werkt om ze te verrijken; *zij* werkt om het huis aangenaam en gezellig te maken en om 's avonds een opgewekt gezicht te toonen. De anderen dommelen in, in hare traagheid en zinken weg in mélancholie. Zij lezen wat, zingen een beetje, babbelen, winkelen en trachten op die manier de verveling te ontwijken. Dat werkt terug op de mannen. Ook deze hebben den lust voor conversatie verloren. Na een zwaren arbeidsdag komen zij 's avonds thuis, afgemat naar lichaam en geest en doen niets liever dan thuis blijven en hun gemak nemen. De ongetrouwde heeren gaan naar de societeit en ontspannen zich den geest — hunne gesprekken kenmerken zich niet altijd door goeden smaak of betamelijkheid; de getrouwde heeren „maken zich lekker" nemen een bad en genieten van hun kopje thee in hun familiekring. Bij zoo'n leven, dit valt niet te ontkennen, wordt hun geest *dof.* Het geeft niet of men daar met 15 of 20 personen van die leesgezelschappen vormt, die op gemeenschappelijke kosten nieuwe boeken en tijdschriften laten uitkomen. Lektuur is alleen dàn een' opwekking voor den geest, als zij tot discussie en wisseling van gedachten leidt. Anders is zij slechts een amusement. Dat ziet men op Java. In weinig landen wordt er zooveel gelezen; weinig personen blijven onverschillig voor veel dingen. Toen ik op Java was, werd het drama afgespeeld tusschen Griekenland en Turkije. De overwinningen van den Sultan hebben heel de wereld van het Mahomedanisme in vervoering gebracht. Die overwinningen hebben ten deele er toe bijgedragen, dat in Britsch-Indië de Afridis tegen de Engelschen zijn opgestaan. Java door mahomedanen bevolkt, kon er niet onverschillig voor blijven. Ter nauwernood ontmoette ik een zestal mannen om er met mij over te spreken of ten minste de redenen van hun onverschillige zorgeloosheid te verklaren.

Velen van hen weten wat hun ontbreekt: zij schrijven hun traagheid van geest toe aan het klimaat, en zeker valt het niet te betwijfelen, dat werkelijk deze afmattende température de énergie verslapt en de belangstelling uitdooft. Maar het klimaat is er niet alleen schuld aan, en ik zie, wat mij betreft, andere oorzaken. Die afkeer voor conversatie heeft zijn reden; dat gebrek aan belangstelling voor zaken, die hun persoonlijk niet aangaan, heeft eene andere oorzaak.

Ik zal trachten die met een paar woorden uiteen te zetten.

De Hollanders zijn kolonisten met een taaie volharding. In hunne ondernemingen hebben zij alle krachten ingespannen om te slagen. Het klimaat was een hunner tegenstanders; zij hebben besloten dien te overwinnen en zijn er in geslaagd.

Na eenige dwalingen, die slechts kort geduurd hebben, hebben zij den ouden Europeaan afgelegd, eenigen van hen hebben zich in de huid van den Javaan gestoken, en allen de levenswijze der Javanen aangenomen. Van daar de rijsttafel — ongelukkig staat daartegenover de bittertafel; — van daar het tweemaal daags baden, de doelmatige kleeding: een los buis, wijde pantalons, muilen tot schoeisel der bloote voeten. De vrouwen zijn nog verder gegaan. Zij hebben al de westersche toiletartikelen als corset, onderrokken enz. over boord gegooid althans overdag; en van 's morgens vroeg tot 's avonds tegen het vallen van den avond dragen zij een costuum, dat direct ontleend is aan het inlandsche, het zoogenaamde Sarong-Kabaija. De sarong is een stuk stof met fraaie patronen bewerkt, voorheen het beste product van Javaansche industrie; ze is van katoen of zijde geweven, en wordt om het lijf geslagen van af het middel tot de voeten. De kabaija is meestal wit, en van welke stof ze ook vervaardigd wordt, van linnen of batiste, hoe men die ook garneert, met kant, entredeux, à jour zoompjes, van welk model ze is, hoog laag, rond uitgeknipt of puntig uitloopend aan de hals, de kabaija is niets anders dan het nachtjak onzer grootmoeders. Dat is een afschuwelijke en indécente dracht. (*)

Twintig jaar geleden durfden de dames zich, zoo toegetakeld op straat vertoonen, te voet of per rijtuig, en boodschappen doen. Thans zijn het alleen de „durfals" die 't wagen; de anderen hebben zich geschikt in het dragen van een

(*) De gustibus non est disputandum. (Vert.)

langt, wordt tot goedkeuring der rekening en verantwoording zonder hoofdelijke stemming besloten. Op voorstel van den heer E. v. Zuylen worden dezelfde heeren aangewezen voor 't volgend jaar, nl. de heeren Volten, Tersteeg en Soeterik.

Tot leden van het Dagelijksch bestuur worden benoemd: Mevr. N. van Zuylen—Tromp, presidente; Gonggrijp, penningmeester en Mr. A. Slotemaker, Secretaris.

Alsnu komt aan de orde punt 2 der agenda, luidende:

Voorstel om in de tweede alinea van art. 15 van het huishoudelijk reglement der vereeniging in plaats van „sub 1° tot en met 4°" te lezen de woorden „sub 1°, 3° en 4°" en daarop als derde alinea te doen volgen de woorden: „Ter„ „voldoening aan sub 2° van art. IV der Statuten„ „bestaat eene commissie van opvoeding en on-„ „derwijs in Nederland, wier werkkring zich over„ „het geheele land uitstrekt. Deze commissie is„ „gevestigd te 's Gravenhage en financieel met„ „de afdeeling 's-Gravenhage verbonden. Gewes-„ „telijke en plaatselijke afdeelings-commissies,„ „die benoemd worden ter voldoening aan het sub„ „2° van art. IV voorgeschrevene, werken in„ „overleg met deze centrale commissie. Zoolang er„ „in de afdeelingen geen afdeelings-commissies ge-„ „vormd zijn, werken de geheele afdeelings-„ „besturen als afdeelings-commissies."

De heer Jonker, Arnhem, meent dat men nog niet voldoende ondervinding heeft opgedaan van de werking der bestaande bepalingen, om nu reeds eene wijziging voor te stellen, terwijl tevens dit voorstel de zelfstandigheid der afdeelingen op ongewenschte wijze beperkt. Mevrouw Kunst en Mr. Slotemaker, beiden den Haag, verdedigen het voorstel juist op grond van de bij de tegenwoordige regeling opgedane ondervindingen, waaruit de wenschelijkheid van méér centralisatie duidelijk is gebleken. Zij ontkennen, dat de zelfstandigheid der afdeelingen daarmêe in 't minst zou worden gelaedeerd — maar betoogen de noodzakelijkheid van gemeenschappelijk en wederkeerig overleg, wanneer men in ééne vereeniging onderling samenwerken wil tot bereiking van een bepaald doel.

Na eenige verdere gedachtenwisseling wordt het voorstel *aangenomen* met 23 tegen 8 stemmen.

Punt 3 der agenda, luidende:

Voorstel om aan art. 8 van het huishoudelijk reglement toe te voegen de woorden: „van de „te houden vergaderingen zal steeds tijdig, en „onder opgave van de agenda aan het hoofd„bestuur worden kennis gegeven. De president „der vereeniging heeft het recht, de vergade„ringen bij te wonen," en in verband hiermede aan art. 16 toe te voegen: „wat de vergade„ringen der commissie betreft, geldt dezelfde „bepaling als bij art. 8 laatste alinea voor de „afdeelingen voorgeschreven."

De heer Jonker, Arnhem, meent, dat deze bespreking overbodig is, wijl 't van zelf spreekt, dat het Hoofdbestuur moet op de hoogte blijven van hetgeen er in de vereeniging omgaat en de voorzitter het recht heeft om tegenwoordig te zijn bij alle vergaderingen. Doch wèer vreest hij hier, dat aan de zelfstandigheid meer dan noodig of gewenscht schijnt, zou worden te kort gedaan. In ieder geval acht hij 't noodig om tusschen de woorden „zal steeds" in te voegen de woorden „zoo mogelijk" omdat niet *altijd* aan het hier gegeven voorschrift *tijdig* zal kunnen voldaan worden bij spoedeischende gevallen.

Dit laatste wordt wel door de presidente toegegeven. en erkend, dat in bizondere gevallen de kennisgeving te laat kan komen, maar dit is geen reden, om het voorschrift door invoeging van de woorden „zoo mogelijk" bijna tot nul te herleiden. Het amendement wordt dan ook verworpen en het voorstel in stemming gebracht, *aangenomen* met 17 tegen 7 stemmen.

Punt 4 der agenda, luidende:

Voorstel om in art. 6 van het huishoudelijk reglement als alinea 4 in te voegen de woorden: „Indien aan het hoofdbestuur blijken mocht, „dat eene afdeeling gedurende het eerste jaar „van haar bestaan ter wille van propaganda „en in het belang der vereeniging zich zoovele „uitgaven moest getroosten, dat zij de, in de „vorige alinea bedoelde percentage niet dan zeer „bezwaarlijk missen kan, zonder in haar bloei „te worden geschaad, is het hoofdbestuur be„voegd haar op haar verzoek, geheel of gedeel„telijk van die storting gedurende het eerste „jaar van haar bestaan te ontheffen."

gaf geene aanleiding tot belangrijke gedachtenwisseling en werd zonder hoofdelijke stemming *aangenomen*.

Het 5de punt der agenda luidde:

„Bespreking van het op de vorige algemeene „vergadering aangehouden voorstel strekkende „tot aansluiting van de vereeniging bij den „Nationalen Vrouwenraad."

doch niemand gevoelde roeping om deze aangelegenheid nader te bespreken, toen van de hoofdbestuurstafel het voorstel uitging, om vooreerst niet tot aansluiting bij den vrouwenraad over te gaan, hetgeen met algemeene stemmen werd aangenomen.

Bij de rondvraag werd op een verzoek om inlichting van den heer Romein, Utrecht, door den heer van Zuylen, President der Redactiecommissie van het orgaan der Vereeniging geantwoord, dat het blad „Oost en West" nog niet stond onder het geldelijk beheer der Vereeniging, maar dat deze met een der leden eene overeenkomst had gesloten, waarbij o. a. was bepaald, dat leden, die slechts *f* 1.— contributie betaalden, dit bedrag met *f* 0.50 zouden moeten verhoogen of *f* 0.50 bij den uitgever storten, om geregeld het orgaan te ontvangen. Die *f* 0.50 voor papier, drukloon en port zijn geheel ten bate van de administratie van het blad en daarom kan daarvan niets komen ten bate der afdeelingen.

Bij het einde van het eerste jaar van de exploitatie krijgt echter het hoofdbestuur een nauwkeurige opgave der rekening-courant en kan dan een oordeel vellen of men het „orgaan" verder voor rekening der Vereeniging wil nemen en de uitgave voortzetten. Slechts voor een jaar heeft genoemd lid de exploitatie voor zijn rekening genomen.

Hierna werd de vergadering, na dankzegging aan de presidente voor hare leiding, door deze gesloten.

NIEUWSTIJDINGEN.

Volgens de dagbladen is Mevrouw Rooseboom—Pit, echtgenoote van den Gouvernevr-Generaal van Ned.-Indië, Beschermvrouw geworden van onze onlangs te Weltevreden opgerichte Afdeeling „Nederlandsch-Indië".

* * *

De voordracht met lichtbeelden door den heer I. H. I. Hamelberg, den 6 Juni in het gebouw Diligentia te 's Gravenhage gehouden over Curaçao en onze andere West-Indische eilanden, was zeer onderhoudend en daarbij leerrijk, vooral voor hen, die met de geographie en de geschiedenis onzer West-Indische bezittingen minder bekend zijn. Na een algemeene schets gaf spreker een duidelijk beeld van den maatschappelijken en economischen toestand, zoowel van de bovenwindsche als van de benedenwindsche eilanden, waarbij het voorheen en thans tegenover elkander werden gesteld en middelen aangegeven, die tot verbetering van den achteruitgang zouden kunnen dienen. Met vreugde werd geconstateerd, dat vooral de bemoeiingen van het Tweede Kamerlid, Van Kol, de Regeering had doen beloven een onderzoek te doen instellen en de wensch werd daarbij uitgesproken, dat dit onderzoek niet alleen aan geleerden, maar ook aan practische mannen, geschoold door de ondervinding van kolonialen cultuur- en mijn-arbeid, zou worden opgedragen.

Niet alleen de Regeering echter kan er Curaçao boven op helpen. Ook onze kapitalisten moeten daartoe meewerken en spreker durfde hen gerust daartoe uitnoodigen, omdat b. v. de sisal-cultuur op Curaçao bij eenigzins goed beheer, na het derde jaar reeds eene jaarlijksche winst van minstens 10 pct. moet opleveren. Sisal is eene vezelstof, waaruit touw wordt bereid en de plant heeft om te groeien en te produceeren zoo weinig noodig, dat zij zelfs op dorre gronden gedijt. Wellicht echter zouden de benedenwindsche eilanden en bij name Curaçao ook door irrigatie te redden zijn. Spreker kan echter niet zeggen of ze mogelijk is; dit dient onderzocht te worden.

Het bedroevend slechte muntstelsel en het oneigenaardige van rechtsspraak in het Engelsch in een Nederlandsche Kolonie kregen eveneens hun beurt. Een aardige schets werd daarbij gegeven van het ontstaan van het „papiamentsch" de volkstaal en van de redenen, die er toe hebben geleid, dat ook Spaansch en Engelsch overal meer in gebruik zijn, dan het Nederlandsch.

Een twintigtal fraaie lichtbeelden gaven een duidelijke voorstelling van de Willemstad en omgeving.

Aan den spreker werd gevraagd of het juist was, zooals dikwijls wordt beweerd, dat die stad met haar uitmuntende haven, terugkeer van vroeger handelsvertier heeft te wachten, als het Panamakanaal tot stand komt. Teleurstellend was daarop zijn antwoord. Curaçao, zeide hij, ligt buiten den directen weg van Europa naar Panama en op de Fransche en Engelsche eilanden, die dichter bij deze route liggen, zijn minstens even goede havenplaatsen, enkele zelfs voorzien van prachtige drooge dokken. Alleen schepen van Zuid-Amerika's oostkust komende of daarvoor bestemd, zullen den weg langs Curaçao nemen en van tijd tot tijd in de haven van Willemstad vallen.

De lezing was, gelet op 't gevorderde seizoen, vrij goed bezocht. Toch hadden wij meer leden van „Oost en West" en ook meer publiek verwacht. De wegblijvers hadden ongelijk!

* * *

Internationaal Koloniaal Instituut. — In de laatste dagen van Mei en 't begin van Juni zijn in den Haag door dit Instituut enkele zittingen gehouden, waarin de volgende onderwerpen verhandeld werden:

„Over de financiëele verhouding tusschen Moederland en Koloniën".

„Het Koloniaal onderwijs in Europeesche landen".

Wij vinden het erg jammer, dat het Instituut zijn beraadslaging geheim houdt en zoeken te vergeefs naar het nut van die geheimhouding, vooral, waar het geldt zulke brandende vragen van den dag.

In de Indische Mercuur lezen wij, dat men met de behandeling, der tweede vraag niet is gereed gekomen en dat ze in een volgende Vergadering, over twee jaren, verder zal worden behandeld.

Prins Hendrik der Nederlanden is tot lid benoemd en heeft die benoeming aangenomen.

* * *

Voordracht D. Levat. — Wij vestigen de aandacht op de in dit nummer voorkomende aankondiging eener voordracht met lichtbeelden, die a.s. Vrijdag 14 dezer in het lokaal Diligentia zal worden gehouden over Fransch Guyana en Suriname. De heer D. Levat is een bekend Fransch mijningenieur, die ingevolge opdracht zijner Regeering in Fransch Guyana naar den toestand van de mijnindustrie, voornamelijk die van het goud een onderzoek instelde en ook Suriname bezocht. Op het Internationaal Koloniaal Congres te Parijs deed hij belangrijke mededeelingen en verklaarde zich toen op ons verzoek bereid, om ook in den Haag en te Amsterdam voordrachten te komen houden. Voor de leden van „Oost en West" is de toegang vrij.

* * *

Het Koninklijk Instituut voor de Taal- Land- en Volkenkunde van Nederl. Indië vierde 4 Juni zijn *vijftigjarig* bestaan. Prof. Dr. Kern hield de feestrede, die wij uit plaatsgebrek hier niet overnemen. Wij raden echter onze lezers aan ze te lezen; zij zullen er veel wetenswaardigs uit leeren. In de groote bladen van 5 Juni is ze te vinden. Met groote instemming herhalen wij, wat door den feestredenaar aan het slot werd gezegd:

„Zorgen wij, dat het de bewoners van Indië „wèl ga, dan zal het Nederland welgaan. Daartoe „is goede wil niet voldoende, ook grondige kennis „van land en volk is noodig. Om deze te bevor„deren en te verspreiden heeft het Koninklijk „Instituut 50 jaren medegewerkt, moge het, met „vertrouwen de toekomst tegemoet gaan!"

Het Koloniaal Museum.

Voor ons ligt Bulletin n°. 14 van het „*Koloniaal Museum*" te Haarlem, behelzende het jaarverslag over 1900.

Wij namen met de meeste voldoening van dit boekdeel van ruim honderd bladzijden kennis en werden daardoor bevestigd in de overtuiging, dat het Koloniaal Museum eene instelling is, die nog vrij wat meer steun verdient, dan zij reeds ondervindt.

Wat ons in de eerste plaats trof, was een der uitgeschreven prijsvragen: De *gouden medaille* van het Museum „wordt uitgeloofd voor de beste *bijdrage* tot „de kennis van de wijze, waarop de Inheemsche be„volking van Ned.-Indië de verschillende metalen wint „en bewerkt".

Toen de 5de Commissie van Oost en West hare tentoonstelling van in Ned.-Indië bewerkt metaal hield, heeft zij te vergeefs beproefd iemand te vinden, die over den zoo belangrijken Indischen metaalarbeid een voordracht zou willen houden. Aansluitende aan haar pogen is zeker deze prijsvraag, en hoewel wij met het Museumbestuur instemmen, dat een gouden medaille van f 100 waarde, weinig is om den voor het voldoen aan de prijsvraag gevorderden arbeid te beloonen, zoo willen wij met haar hopen, dat er eershalve naar den prijs zal worden gedongen.

Een volledige beantwoording van de vraag der winning en bewerking van de metalen in geheel Ned.-Indië wordt trouwens niet gevraagd, maar wèl eene *bijdrage* tot de kennis daarvan. Wij hebben de vrijheid genomen dit woord te cursiveeren, om de aandacht der mannen van studie en goeden wil te vestigen op wat naar onze opvatting de bedoeling moet zijn.

Onder „voordrachten" trok onze bijzondere aandacht, die door den heer G. P. Rouffaer ruim een jaar geleden gehouden, over de *Indische Batikkunst*; zij werd in der tijd door ons met het meeste genot bijgewoond. In Bulletin n°. 23 van het Museum is het toen gesprokene uitgebreid weergegeven. Doch even als het Bestuur dit deed in zijn jaarverslag, veroorloven wij ons, in verband met onze in voorbereiding zijnde tentoonstelling in de Gothische Paleiszaal in den Haag, om enkele zinnen uit Bulletin n°. 23 te doen overdrukken:

„De belangstelling voor *kunstnijverheid* mag gezegd „worden tegenwoordig algemeen door te dringen. Zij „is het gevolg van het gezonde inzicht, dat er, naast „de meer ideeële kunst, die de beste menschelijke „aandoeningen tracht te vertolken, maar dan ook „alleen voor de besten onder de menschen ten gansche „na te voelen is, een bij uitstek ruime plaats blijft „voor de ineensmelting van het kunstvolle met het „waardevol praktische, de harmonische bezieling van „de nijverheid door het artistieke.

„Niet zoozeer toch herkent men de wezenlijkheid „van hoogere volksontwikkeling daaraan, dat in een „of ander land zeer zeldzame personen kunnen opstaan „die, slechts al te vaak buiten verband met hun eigen „volksaard, tot ver naar buiten hun unieke gaven „afstralen. Hoezeer een natie trotsch moge wezen op „zulke zonen, zal alleen dàn gesproken kunnen worden „van eene nationale begaafdheid en nationale artisticiteit, „indien ook de gewone man en vrouw uit het volk „iets van dien natuurlijken aanleg en smaak tot uiting „brengen in hun eigen dagelijksch leven, wat van kunst„gevoel getuigt.

„Even voortreffelijk als het dus mag heeten in „Westersche landen, waar de kunst en het leven maar „al te weinig voeling met elkander houden in deze „moderne tijden, weer aan te dringen op natuurlijke „vereeniging, even interessant kan het zijn, degelijk „kennis te nemen van wat in een Oostersch land, met „zijn meer eenvoudige toestanden op geheel onge„dwongen wijs tot uiting kwam, als gevolg van zulk „een artistieken volkszin, die het dagelijksche en het „noodzakelijke weet te vermooien.

„Zulk een voorbeeld geeft ons ons eigen Java.

„Hier geen zeldzame krachten, geconcentreerd in „enkele personen. Hier daarentegen een algemeene „verfijning van den volkszin, op zeldzame wijze uitge„breid tot onder de eenvoudigste dorpsbewoners. Hier „dan ook geen „monumenten" van jongere, echt„Javaansche kunst; doch wel een algemeene kunst„vaardigheid, een waarlijk nationale artisticiteit, die „uiting zoekt in het spreken van een in de hoogste „mate gekuischte en verfijnde taal, in het uit natuur„lijken drang kunstvol versieren van die eerste der „maatschappelijke behoeften: de kleeding.

„De batik-kunst toch is het welke, meer dan eenig „andere, in het Java van tegenwoordig de rol speelt „van volkomen nuttigheid, van dagelijksche onmisbaar„heid, en tegelijk van *werkelijke kunst*, die Westersche „kenners verrast doet staan door kleurenrijkdom en „vormenspel. *Kunstnijverheid* dus van de meest echte „soort, en zuiver nationale beteekenis".

Zeer belangrijk is het Bulletin n°. 14. meegedeelde onder de hoofden *Laboratorium* en *Inlichtingen;* niet minder de verhandeling over van de Surinaamsche expeditie van Dr. H. van Capelle, maar wat ons vooral genoegen deed, is de mededeeling, dat het bezoek aan het Museum jaar op jaar toeneemt, al is dan ook het in 1900 genoemde getal van 5000 nog verre beneden het cijfer, dat wij zouden wenschen.

Het is daarom, dat wij aan dit jaarverslag eene afzonderlijke bespreking hebben gewijd, de leden van Oost en West opwekkende om, als zij er kans toe zien, aan het Koloniaal Museum te Haarlem een bezoek te brengen, dit dan niet te verzuimen.

Kenschetsend.

Uit de Nieuwe Rotterdammer van 6 Juni nemen wij het volgende over:

De Vrijzinnig-democratische Vereeniging te Amsterdam hield hedenavond eene openbare vergadering in D'Geelvinck om de kiezers van het VIe district de gelegenheid te geven, kennis te maken met den candidaat mr. C. Th. van Deventer.

Mr. Van Deventer, het woord verkrijgend, introduceerde zichzelf als Nederlander van geboorte, echter van zijn 23e tot zijn 40e levensjaar in Indië doorgebracht hebbend. Zijne ervaringen daarginds hebben hem geleid tot het formuleeren van beginselen in zake onze koloniale politiek; en deze zijne beginselen brengt hij met instemming van het bestuur der Vrijzinnige bij zijne candidatuur op den voorgrond. En zij paren zich aan de vrijzinnig-democratische beginselen, eerlijkheid en zedelijkheid in de politiek, bestrijding van onrecht en machtsmisbruik, het streven ook naar een zoo groot mogelijke gelijkheid van levensvoorwaarden ter verzachting van de gevolgen van misstanden. Spreker verklaart zich een overtuigd voorstander der urgentie van grondwetsherziening tot invoering van algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen.

Tegenover het argument der tegenstanders, dat de herziening te veel tijd zal rooven, plaatst spreker het feit, dat in 1848 in 4 maanden tijds eene herziening is volbracht.

Omtrent het andere argument, dat onder de vigeerende Kieswet de sociale hervormingen even zoowel bereikt kunnen worden, geeft hij den tegenstanders der urgentie in overweging, zich dan maar ook in beginsel tegen grondwetsherziening te verklaren. Spreker levert vervolgens critiek op de in het vierjarig tijdperk, dat achter ons ligt, gegeven wetten. Dan zegt hij, dat ook Indië gebaat wordt, als ten onzent het kiesrecht geheel los gemaakt wordt van belasting. Hij verwacht na kiesrechtuitbreiding ook voor Indië hervorming van bestuur. Eerst schetst hij het samengaan der belangen van moederland en kolonie; daarop bespreekt hij de denkbeelden van minister Cremer omtrent gouvernements-koffiecultuur, de irrigatie, decentralisatiën en heerendiensten, zooals hij die ontwikkeld heeft in 1891, in eene vergadering van „Burgerplicht". De heer Cremer wilde de gouvernementskoffiecultuur binnen 5 jaren tijds opgeheven zien. Door hem werden voorgestaan plannen voor 16 bevloeiingswerken, welke ten goede zouden komen aan 577,000 bouws. Hij toonde zich een voorstander van decentralisatie van bestuur, financieel en administratief en volgens zijn inzichten moest ernstig gestreefd worden naar inkrimping, zoo mogelijk naar afschaffing der heerendiensten. Toen de heer Cremer in 1897 minister werd, mocht men alzoo de verwezenlijking dezer denkbeelden verwachten. En . . . . van al dit fraais is niets in vervulling gekomen. De gesmade tactiek der gouvernements-koffiecultuur is lustig voortgezet, terwijl een „omvangrijk onderzoek de plannen tot wijziging zéér heeft vertraagd". Alleen waar zij zichzelve reeds had afgeschaft, is ook officieel de gouvernementscultuur afgeschaft, en in het bijslag-

---

peignoir, en zelfs van een nauwsluitende japon.

In huis echter zwaait de sarong-kabaija haar scepter. 't Is ook zoo'n heerlijk losse kleeding, men heeft de beenen vrij, de voeten bloot in de geborduurde muiltjes. Men raakt er zoo aan verslaafd, dat men er niet meer buiten kan. Er zijn dames, die sarong-kabaija aantrekken zoodra ze uit het bed komen, en die haar niet afleggen tot vóór dat ze weer naar bed gaan.

De meesten echter kleeden zich vóór het diner.

Dikwijls ziet men ze in den naävond even naar binnen gaan en terugkomen getooid in die eeuwige sarong-kabaija.

Nu, deze huiskleeding, waarmee geen dame zich buitenshuis waagt, heeft op haar dien invloed, dat zij een tegenzin hebben gekregen in het uitgaan. Om uit te gaan of te ontvangen moet men gekleed zijn; om zich dus niet aan te kleeden, ontvangt men niet en gaat men niet uit. Ik hoor van hier uit, de ingezetenen van Batavia en Soerabaya daartegen protesteeren. Zij zullen zich beroepen op hun exquise diners, hun prachtige bals. Dat geef ik toe! maar zij ontvangen en gaan uit op een bepaalden dag en op een vastgesteld uur.

Ge hebt bij een familie belet gevraagd op den 1sten van de maand, kom niet op den 2den; wordt ge op een bepaald uur verwacht, kom niet vóór of nà dat uur; verwacht men u b. v. om 7 uur en ge verschijnt om half zeven, dan ontvangt mevr. nog niet; om half acht ontvangt mevrouw niet meer. (*) Om half zeven heeft mevrouw haar sarong-kabaija nog niet afgelegd; om half acht heeft zij ze weer aangetrokken. De zoo aangename gewoonte in Europa om onverwacht bezoek te ontvangen en een avondje te improviseeren komt op Java niet voor. Men komt bij elkander op een vastgestelde datum; men amuseert zich op een vastgesteld uur; men wordt als 't ware gewaarschuwd om voor dàt oogenblik daartoe gedisponeerd te zijn. Dat is de dood voor het gezelschapsleven (**)

Dat is een der redenen, die ik boven opgaf. Ziehier een tweede oorzaak.

De hollandsche samenleving heeft onder talrijke invloeden, te uitvoerig om hier uiteen te zetten, een kostbare levenswijze aangenomen; huis, bedienden, paarden, ieder op zichzelf goedkoop, maken te samengenomen de duurte uit.

De ambtenaren, meer dan anderen genoodzaakt hun stand op te houden, houden niets over van hun bescheiden traktement. De kooplieden en de landheeren hebben, als zij niet veel winst maken, veel moeite om wat op zij te leggen. In vroeger jaren meende men eerst rijk te zijn met een kapitaal van 1 millioen; tegenwoordig stelt men zich tevreden met de helft en zelfs met minder, en zij, die f 500000 bezitten zijn te tellen. Gij ziet bejaarde heeren, die hun zaken maar niet aan kant willen doen: dat komt omdat zij minder rijk zijn, dan men wel denkt, en omdat het huishouden het kapitaal hunner winsten verslindt. Men moet zich bezuinigen, maar men heeft er den moed niet toe: dat zou een ontbering zijn, een vermindering. Wat men niet bezuinigt op de dagelijksche uitgaven dat doet men op de buitengewone uitgaven: men bezuinigt op de recepties, met schaft het gezelschapsleven af.

Men leeft geïsoleerd en — naar men zich verbeeldt — op minder kosten. Er wordt hard gewerkt, de geest wordt geheel ingenomen door bezigheden en den blik houdt men gevestigd op het resultaat. Men stelt nergens belang in, wat niet op geld betrekking heeft, want geld is niet alleen het genot van het tegenwoordige: het is het einde van een eentonig leven; het einde der ballingschap: de terugkeer naar het vaderland.

(Wordt vervolgd).

(*) Zou het in Frankrijk gewoonte zijn om het op den 1sten der maand aangekondigde bezoek op den 2den af te leggen? — Schromelijk overdreven komen mij de laatste zinsneden voor; „verwacht men u enz." Het beperkte uur voor ontvangst is misschien vastgesteld voor officieele bezoeken of voor bezoeken van personen . . . . die men liever ziet gaan dan komen. (Vert.)

(**) Wat een zwartgallige opmerking!
Zou de gezelligheid in Indië sedert de laatste 20 jaren werkelijk zoo zijn achteruitgegaan? Een vrije en ongedwongen omgang, het familiare in- en uitloopen bij kennissen onderling is toch meer een kenmerk van het Indische dan van het Europeesche leven. (Vert.)

stelsel ziet spreker achteruitgang in stede van vooruitgang. Ook de ontworpen irrigatiën zijn sedert het optreden van den minister met nog meer bedachtzaamheid betracht. En sinds 3 jaren wacht men eene beslissing af op de schorsing der Solowerken; in Indië verwacht men het ergste: staking der werken. Dus wederom ook ten dezen stilstand, dat is achteruitgang. En de cijfers betreffende het aantal onbetaalde dagdiensten is in de laatste jaren niet gedaald, maar gestegen, van 19,268,172 in 1897 tot 21,113,800 in 1899. Ten aanzien van de decentralisatie is althans een ontwerp ingediend, doch te laat, drie jaren nadat de heer Cremer zijne portefeuille opnam, hoewel door hem zelven en den heer van Dedem de nieuwe regeling reeds lang voldoende was voorbereid. Men heeft het ontwerp nog niet in de afdeelingen kunnen onderzoeken. Gaat de portefeuille over in handen van een minister, die het nut der decentralisatie niet inziet, dan zal zij verschoven zijn ad kalendas graecas en daarvan zal de heer Cremer de schuld dragen. Vanwaar de teleurstelling? Op de liberale beginselen rust een vloek, die ze belet in daden over te gaan, de vloek der onoprechtheid. Men is niet bereid geweest tot financieele opoffering. Het optimisme van den heer Cremer, die meende, dat alles wel terecht zou komen bij milde toepassing van liberale beginselen, is bedrogen uitgekomen. Om de vrijzinnige beginselen in daden om te zetten, zijn, zegt spreker, maatregelen te nemen, ten einde het door onze schuld verbroken economisch evenwicht in de Indische staathuishouding te herstellen, in de eerste plaats scheiding der financiën en afrekening, op gronden van billijkheid, waardoor Nederland een aanmerkelijk financieel offer zal moeten brengen. Het nadeelig saldo berekent spreker op rond 200 millioen, het bedrag aan Indisch geld, dat feitelijk hier te lande verwerkt is ten eigen bate voor aanleg van spoor- en waterwegen. Moet daartoe de staatsschuld vergroot worden? De staatsinkomsten zijn voortdurend stijgend; spreker vertrouwt, dat bij gepaste zuinigheid de schuld metterdaad uit onze gewone inkomsten zal kunnen gekweten. Wordt de eereschuld afgestaan, dan kunnen de Solo-werken worden voltooid; Soerabaja kan dan door een goede haven worden geholpen en eene regeling voor het landbouwcrediet zal getroffen kunnen worden.

Spreker stelt voor de stichting van 100 landbouwbanken, elk met een kapitaal van f 50,000. De verbeteringen, waaronder te rekenen de nieuwe irrigatiewerken, uitbreiding van het telegraafnet over de buitenbezittingen, hooger vakonderwijs voor inlanders, zouden ten slotte lijden tot batige sloten, echter dan niet te bestemmen tot delging eener fictieve schuld aan Nederland, maar tot voortzetting der werken des vredes daarginds. Spreker prijst ten slotte het Kamerlid van Kol om de warmte en ijver, waarmede deze, zij 't als uitvloeisel van gansch andere beginselen, hervorming in den aangegeven zin voorstaat. Trouwens, ten opzichte der scheiding van Nederlandsche en Indische financiën gaan liberalen, vrijzinnigen en sociaal-democraten samen. Spreker hoopt op de vorming uit deze elementen, eener nieuwe koloniale hervormingspartij en verheugt zich in den bijval van den heer Pijnacker Hordijk. Ten slotte wijst hij op zulke hervorming in het politiek belang, tot behoud onzer door anderen zeer begeerde bezittingen, wier toeleg wij het best en het zekerst kunnen verijdelen door strikte rechtvaardigheid jegens de bevolking, opdat deze ons bestuur, en geen ander dan ons bestuur, beschouwe zal als een zegen!

De rede des heeren van Deventer werd *door vele aanwezigen niet met onverdeelde aandacht gevolgd*; menigeen in dezen kring *toonde in deze verkiezingsdagen maar weinig op te hebben met koloniale politiek*. (wij cursiveerden).

BANDA.

In de April-nummers van „Eigen Haard" komt eene boeiende beschrijving voor „van de Banda-eilanden" door „Bintang Djaveh", die zijn opstel eindigt met de woorden:

„Toen op den 7den Maart dezes jaars, in het „Paleis te Amsterdam, gelegenheid werd gegeven „voor de aanbieding der verschillende huwelijks„geschenken, geschiedde dit ook met het hulde„blijk der ingezetenen van Banda. Als hun eenige „vertegenwoordiger verscheen toen de heer A. E. „Bruinier, die gedurende zijn tijdelijk verblijf in „Europa aan den wensch zijner medebewoners „van de Banda-groep aldus gevolg kon geven, „om de Koningin en Haren Gemaal te overtuigen „van de liefde en genegenheid, welke de ver„wijderde kolonie het Huis van Oranje toedraagt.

„Met groote ingenomenheid aanvaardde de „Koningin het fraaie zeer eigenaardige geschenk. „Zij bezichtigde het geheele album met belang„stellende aandacht en vroeg daarbij herhaaldelijk „inlichtingen aan den heer Bruinier, die Hare „Majesteit allerlei bijzonderheden meedeelde. Meer „bepaald wenschte de Koningin ook iets te ver„nemen over den tegenwoordigen economischen „toestand van de Banda-groep, waarop de heer „Bruinier zich tot zijn leedwezen genoopt voelde „tot de getuigenis, dat door verschillende om„standigheden de naaste toekomst met bezorgd„heid wordt te gemoet gezien.

„Laat ons besluiten met den wensch, dat „deze toestand althans niet van langen duur „moge zijn en dat, tegelijk met eene verbetering „van de gemeenschapsmiddelen, nieuwe voor„spoed moge neerdalen over Banda en zijne be„woners".

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van „Oost en West".

Geachte Redactie.

In n°. 3 van Uw blad las ik het ingezonden artikel „Wat doen wij met Suriname?" Delft, J. v. Zw. Men moet helaas des stellers bewering als juist erkennen, dat het Moederland te kort schiet in gezonde belangstelling; eene belangstelling, die wel in ruimer kring begint uit te zetten, maar nog weinig praktische resultaten levert, zoodat op veel te bescheiden schaal partij wordt getrokken van de rijke hulpbronnen, die het land bezit. En zeker, de geschiedenis van den dag bewijst ons, dat voor Nederland niet slechts een denkbeeldig gevaar bestaat in den niet te verzadigen appetijt der naar Koloniaal bezit strevende groote machten dezer aarde.

Het waren dergelijke gedachten, die schrijver dezes eenige beschouwingen in de pen gaven naar aanleiding van de behandeling in de Tweede Kamer der laatste Surinaamsche begrooting, waaraan Het Vaderland van 13/14 Januari dezes jaars een gastvrije plaats verleende.

Met het „gebrek aan werkkrachten" maakt m. i. de heer J. v. Zw. zich de afrekening wat al te gemakkelijk. Het is niet duidelijk tot wien het verwijt van het „lamlendig excuus" wordt gericht, maar het komt mij voor, dat indien het den werkgever geldt, te vlug geoordeeld wordt. In de werkelijkheid is het vraagstuk niet zoo gemakkelijk opgelost, zelfs niet door hen, die, ofschoon over het noodige kapitaal beschikkende, daarmede niet alle factoren beheerschen, van invloed bij den aanvoer van werkkrachten. En al hing overigens de vervulling van alle andere voorwaarden van hem af, dan zou het dienstig zijn te vermelden, dat hij ten slotte rekening had te houden met de toestemming der Koloniale Regeering. Eene materie als deze, waarmede belangen gemoeid zijn, in alle opzichten verder reikende dan het onmiddellijk belang van hem, die in de eerste plaats van de werkkrachten profiteert en dikwijls met de belangen van dezen strijdig, lijkt mij uitsluitend regeeringstaak. Hiermede wordt niet gezegd, dat de belanghebbenden daarin niet moeten gehoord worden, zooals b. v. geschiedde bij de vaststelling van het contract tusschen de Nederl.-Indische en Surinaamsche regeeringen voor de emigratie van Javanen naar Suriname; ook niet, dat de regeering die taak op zich moet nemen zonder vergoeding, maar wel, dat de regeling moet verblijven bij de regeeringen der betrokken landen, om redenen, die bij de verdere bespreking van zelve in het oog springen.

Beginnen wij met de vermelding van enkele feiten uit de geschiedenis, die Suriname in zake ons thema achter ons heeft.

De aanvoer van werkkrachten sedert Suriname door den kommandeur Abraham Krijnssen in bezit was genomen en tot volksplanting werd gepromoveerd, is voor het land een levensvraag geweest en het gebleven tot den huidigen dag. Eene oorspronkelijke bevolking toch, die zich onder leiding en dienst van de usurpators wilde stellen tot ontginning van den bodem, werd er niet aangetroffen; de Indianen hebben, hoe vreedzaam ook van aard, in tegenstelling met hunne noordelijke stamgenoten, zich altijd onttrokken aan nauwere aanraking met de zoogenaamde beschaafde wereld. Men heeft hen dan ook met rust gelaten en ze niet gedwongen tot een werk, waarvoor ze ten eenenmale ongeschikt waren. Liever nam men zijn toevlucht tot het middel bij uitnemendheid dier tijden: den invoer van slaven; het is de westkust van Afrika voornamelijk, die het gewenschte materiaal in voldoende hoeveelheid heeft geleverd. Geen halve maatregelen werden genomen, als men nagaat dat na 1804, toen door het Engelsch tusschenbewind de aanvoer van slaven beperkt was geworden, er nog jaarlijks ongeveer 2500 werden aangebracht. Eerst in 1818 werd de invoer geheel verboden, tot 1863 evenwel bleef de slavernij in wezen. Eene volkstelling in 1791 gehouden, deed de bevolking der kolonie schatten op 58000 zielen, buiten de boschnegers (weggeloopen slaven) en Indianen, zoodat veilig mag worden aangenomen, dat de bevolking bij den aanvang der 19de eeuw grooter was dan op dit oogenblik. Ten onrechte zou men hieruit de gevolgtrekking willen maken, dat de ingevoerde negers in Suriname minder goed aardden, dan in hun geboorteland; de oplossing voor den teruggang sedert 1791 kan voornamelijk gevonden worden in de opeenvolgende pokken-epidemiën, die in de laatste jaren der 18de en de eerste jaren der 19de eeuw duizenden slachtoffers maakten.

Met de afschaffing der slavernij verviel deze gemakkelijke en minst kostbare wijze van verkrijging der brute werkkrachten. Nog een tienjarig overgangstijdperk, waarin de volle heerschappij over de slaven had opgehouden te bestaan, hoewel zij nog verplicht waren onder contract voor de vroegere eigenaren te werken, en dan zien we de vroegere slaven als vrije lieden in de maatschappij verkeeren, de meesten bezield met een diepen afkeer van het werk, dat hen herinnerde aan dien dienstbaren staat van weleer. Hunne geringe behoeften en de natuurlijke rijkdom van den bodem werkten er niet toe mede genezing te brengen voor dit vooroordeel.

De regeering was er tijdig op bedacht geweest maatregelen te nemen tegen het te verwachten tekort aan beschikbare handen voor den grooten landbouw. Bij de wet van 8 Augustus 1862 werden bepalingen gemaakt, ter aanmoediging van de vrije kolonisatie naar Suriname en premiën uitgeloofd voor aanvoer van vrije arbeiders. Aan het beoogde doel schenen deze maatregelen echter niet te beantwoorden, want van de zijde van den grooten landbouw ging het verzoek uit aan de regeering, om even als in de naburige Engelsche koloniën, arbeiders uit Britsch Oost-Indië te kunnen betrekken. In die koloniën was namelijk in 1838 de slavernij reeds afgeschaft, en had men door middel van bedoelde emigratie op afdoende wijze baat gevonden voor het gebrek aan werkkrachten.

Het is bijna niet aan te nemen, dat dit verzoek van de Surinaamsche plantage-eigenaren niet destijds al de Nederlandsche regeering op het denkbeeld gebracht zou hebben, het voorbeeld door Engeland gegeven, ten volle na te volgen, nl. uit *eigen* koloniën den weg voor emigratie naar Suriname te openen en dat eerst in 1890, de uitvoerbaarheid daarvan werd aangenomen, het jaar, waarin op aandringen van Amsterdamsche belanghebbenden bij cultures in Suriname, een bescheiden proef genomen werd met Javaansche emigranten. Hoe dit zij, in 1870 kwam een verdrag met Engeland tot stand, ten gevolge waarvan een geregelde stroom van arbeiders uit Britsch Oost-Indië naar Suriname is gevloeid, slechts tijdelijk gestoord door cholera en pest. Ongetwijfeld is als eerste gevolg van dien geregelden aanvoer van Britsch-Indische emigranten de groote landbouw in Suriname voor ondergang behoed gebleven, maar als tweede gevolg bestaat zijn bevolking heden ten dage voor een klein vierde gedeelte uit Britsch-Indiërs, met welke de Engelsche regeering voeling blijft houden, die onder hare hooge bescherming staan, niet in naam, maar inderdaad en wier aanwezigheid Suriname b.v. noopt er zoogenaamde koeliescholen op na te houden, waar de kinderen van Britsch-Indische emigranten in hun moedertaal onderwezen worden. Onder de leervakken behooren zoo ik meen Engelsch en Engelsche geschiedenis. Nu mag eene instelling als deze, ter wille van de Britsch-Indische immigranten uit een oogpunt van billijkheid zeer goed te verdedigen zijn, men kweekt op deze wijze geen kolonisten, hetgeen immers de volggedachte is bij eene behoorlijke emigratie.

Om geen verkeerde indrukken te vestigen, zij hier vermeld, dat van die koeliescholen lang niet door alle immigrantenkinderen wordt of kan worden gebruik gemaakt, eensdeels omdat niet alle emigranten het nut hiervan beseffen, anderdeels omdat die scholen niet zóó talrijk verspreid zijn. Maar ondanks den geringen invloed der bedoelde scholen vormen de Britsch-Indiërs een scherp afgescheiden deel der bevolking, zich hoegenaamd niet aansluitende bij de overige gekleurde elementen, die in Suriname wellicht in meer rassen en nuancen vertegenwoordigd zijn, dan ergens ter wereld.

Zoo werd b.v. in 1864 door de Nederlandsche Handelmaatschappij een proef genomen met den invoer van 250 Chineezen. Na afloop hunner werkcontracten verspreidden zich dezen over de kolonie; zeer enkelen vestigden zich ter uitoefening van den kleinen landbouw, nog enkelen beoefenden een ambacht, maar verreweg het grootste gedeelte vindt men terug als winkelier en kooplieden. Zij vermengden zich meestal met de inlandsche bevolking, daarbij hun geloof en staart verzakende en schonken hun nieuw vaderland een talrijke nakomelingschap. Over het algemeen gedragen zij zich als ordelijke, rustige burgers, tegen wie men alleen als grief aanvoert, dat zij zich meester maakten van een deel van klein- en groothandel.

In 1890 werd, zooals gezegd, de eerste proef van eenige beteekenis genomen, wederom door de Nederl. Handelmpij., met een 100tal emigranten van Java en Madura. Niettegenstaande het gehalte van deze eerste bezending, vooral wat hun geschiktheid voor veldarbeid betrof, veel te wenschen overliet, mocht de proef als geslaagd beschouwd worden en gingen er stemmen op voor voortzetting.

Op een adres van meest Amsterdamsche plantage-eigenaren mocht de volle instemming van den toenmaligen Minister van Koloniën, Baron van Dedem, verkregen worden. Bij Resolutie van 18 Febr. 1895, lett. B n°. 27, werd aan adressanten te kennen gegeven, „dat de Minister volkomen overtuigd is van „het groote nut, dat voor Suriname kan worden „verwacht van eene geregelde emigratie van Javaan„sche arbeiders en daarom ook gaarne medewerkt om „alle belemmeringen uit den weg te ruimen, welke „die emigratie zouden kunnen bemoeilijken, en dat „hij dan ook reeds met den Gouverneur-Generaal „van Ned.-Indië in overleg is getreden om te geraken „tot opheffing van de bezwaren, welke tegen de be„staande regeling op dat stuk gerezen zijn".

Eene lezing 7 Mei 1895 door Jhr. Mr. Elout van Soeterwoude, voorzitter der Vereeniging voor Suriname op het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage gehouden, was een warm pleidooi voor emigratie van Java naar Suriname, om zoodoende tot kolonisatie te komen, terwijl in de Eerste Kamer de heer Franssen van de Putte zich als voorstander der zaak deed kennen.

De gewenschte regeling kwam in zooverre tot stand, dat de werving in Oost-Indië werd opengesteld, zoodat telken jare gedurende de Hollandsche zomermaanden (omdat de reis via Amsterdam per mailboot gaat) elke boot van den Kon. West-Ind. maildienst tot een honderdtal arbeiders van Java en Madura in Suriname ontscheept. Elke belemmering schijnt evenwel nog niet buitengesloten; zoo stokte b. v. van in 1899 de aanvoer plotseling tengevolge van in Oost-Indië gerezen administratieve zwarigheden, eene stagnatie, die dubbel ongelegen kwam, omdat het saizoen verstreek vóór de zwarigheden waren opgelost en de emigratie uit Britsch-Indië spoedig daarna moest afgebroken worden voor het pestgevaar. Maar er bestaan nog belemmeringen van anderen aard, of liever aan het geheele systeem kleven groote gebreken. Zij, die ons hierover kunnen inlichten, zijn in de eerste plaats degenen, die weten hoe in Oost-Indië de werving geschiedt; het zijn de doktoren, die de emigranten bij aankomst in Suriname keuren; het zijn de Surinaamsche plantage-gezagvoerders, die tuin- en veldarbeiders noodig hebben.

Indien voor Suriname wordt gezocht naar den weg ter ontwikkeling, en men vindt op advies van deskundigen als bovengenoemden, een der middelen in emigratie van Javanen, dan zal het toch duidelijk zijn, dat het niet onverschillig is, hoe men het middel toepast, zoowel in hoeveelheid als in gehalte.

Zou het orgaan van de vereeniging „Oost en West"; die zich de belangen van beide partijen aantrekt, niet het aangewezen blad zijn ter bespreking van het onderwerpelijke vraagstuk?

Voor het belang daarin voor onze West gelegen, behoeft wel geen verder argument te worden bijgebracht, zoodat als groote vraag overblijft: hoe doet het vraagstuk zich voor, beschouwd van het standpunt van onze Oost, in de eerste plaats voor de betrokken emigranten, in de tweede plaats in betrekking tot oeconomische en politieke belangen?

Bij de beoordeeling van de belangen der emigranten zal de uitspraak moeten zijn aan hen, die bekend zijn met Oost-Indië, speciaal met die gedeelten van Java, waar ten gevolge van overbevolking, slechte irrigatie of welke oorzaken ook, herhaaldelijk hongersnood heerscht, maar die zich tevens op de hoogte kunnen stellen van de omstandigheden, waarin de overgebrachte Javanen in Suriname verkeeren. We raakten hierbij reeds aan het oeconomisch belang voor Java en mogen, als dit in het algemeen bij de quaestie betrokken wordt, ter loops aanvoeren, dat de cijfers voor Oost of West een geheel verschillende beteekenis hebben. Enkele duizenden, weinig wegende op de jaarlijksche toename der bevolking van Java met over drie honderd duizend zielen, beteekent voor Suriname een overvloedigen toevoer; één druppel overtollig bloed van Java, kan voor Suriname een teug nieuw leven zijn.

Ten slotte komt het politiek belang van Oost-Indië medespreken en het zou mij niet verwonderen, indien dit destijds, toen de Nederlandsche Regeering werd aangezocht hare medewerking te verleenen tot den invoer van Britsch-Indische emigranten, zwaarder heeft gewogen, dan de vrees voor het invoeren eener vreemde nationaliteit in eigen kolonie. Bij het aangaan van hun verbintenis wordt den emigranten vrijen terugtocht naar hun land gewaarborgd. Houdt men in verband dus met mogelijken terugkeer in het oog, de plaats, die de inlander in Oost-Indië in de maatschappij inneemt, terwijl hij met zijn komst in Suriname, behoudens zijn werkcontract, wordt een vrij burger, in alle opzichten, ook in rechtsbedeeling, gelijk staande met den Europeaan, dan wordt het begrijpelijk, dat de Ned.-Ind. regeering de emigratie niet gunstig gezind zou zijn. Zij is allicht niet gesteld op terugkeerende emigranten, die aan een grootere mate van vrijheid van beweging zijn gewoon geraakt, dan waarin de Javaan zich verheugt. Alleen zou ik hier onmiddellijk als tegenwicht de bewering willen stellen, dat de kans op terugkeer geringer wordt, naar mate de emigratie zelve behoorlijk wordt geleid. Onder de tegenwoordige omstandigheden reeds, is de terugkeer betrekkelijk gering, worden nu de emigranten, zooals voor de hand zou liggen, gerecruteerd uit de noodlijdende streken *en uit de landbouwende bevolking*, dan zullen zij zelve meerderde voorwaarden medebrengen voor een zich wel bevinden in het nieuwe land, ongetwijfeld de sterkste drijfveer, om niet terug te verlangen naar het geboorteland.

Moge hetgeen door mij in deze werd ter sprake gebracht, aanleiding geven tot het ontsteken van meer licht van het Oost-Indisch standpunt uit; het gewicht daarvan voor beide koloniën zal wel niet betwist worden. Maar moge daarna ook de Nederlandsche Regeering als bemiddelaarster optreden, om de emigratie zóó te regelen, als het meest overeenkomt met het belang van de emigranten en met dat van Oost- en West-Indië. Voor onze Oost kan 't zijn, een gezonde afvoer van overmatige bevolking, voor Suriname een nieuwe levensbron.

Nijmegen, 25 Mei 1901. A.

Wij ontvingen dit stuk reeds vóór 't verschijnen van no. 6, maar 't bleef liggen uit plaatsgebrek. De feiten, waar A over klaagt kwamen ons ook van anderen kant ter oore; men schijnt in Oost-Indië het gemeenschappelijk belang niet ter harte te nemen. De openingsrede 10 Mei door den Gouverneur van de Kolonie Suriname gehouden is trouwens eene bevestiging der grieven van A. R. C.

Indische grieven.

II.

Indië heeft spoorwegen noodig. Spoorwegen niet alleen hier op Java, doch vooral ook op Sumatra en Borneo en later op Celebes en de andere eilanden.

't Kleine Nederland heeft nu, dank zij vooral de vroegere „Batige sloten der Indische Begrooting", een net van plm. 2500 K. M. en 't viermaal grootere Java, met vijfmaal meer inwoners, bezit nog geen 1200 K. M.

Voor Java zouden wij wenschen:

a. Voltooiing der groote lijn Anjer—Banjoewangi.
b. Aanleg lijn Cheribon—Melamboeng en
c. Aanleg lijn Rangkas—Betoeng—Menes—Laboean (Peperbaai).

Samen plm. 300 K. M.,
plm. 25 millioen gulden.

Voor Sumatra:

a. Voltooiing lijn Koeta Radja—Seulimeum—Padang Tidji.
b. Voltooiing lijn Padang Tidji—Segli—Idi-Banjan—Koewala Simpang—Medan. (verbinding dus van Koeta Radja met Medan, voorstel van Heutsz).
c. Aanleg lijn Olehleh—Lepong—Lehong—Daja—Melaboeh—Tampattoean—Teroemoen—Singkel—Siboga—Padang.
d. Aanleg lijn Siak—Ombiliën kolenvelden.
e. Aanleg lijn Siak—Medan.
f. Aanleg lijn Ombiliën kolenvelden—Tebing Tinggi.
g. Aanleg lijn Benkoelen—Tebing Tinggi—Lahat—Moeara Enim—Palembang en
h. Aanleg lijn Lahat—Menggala—Telok Betong.

Samen plm. 3000 K. M.,
plm. 219 millioen gulden.

Voor Borneo:

a. Aanleg lijn Pontianak—Moeara Teweh—Samarinda en
b. Aanleg lijn Moeara Teweh—Bandjermasin.

Samen plm. 1800 K. M.,
plm. 125 millioen gulden.

Totaal is voor spoorwegen dus plm. 325 millioen gulden noodig. De aanleg van zijlijnen, stoomtrams en ijzeren banen op Celebes en enkele andere kleine eilanden zou aan particulieren kunnen worden overgelaten (onder rentegarantie uit de Nederl. Indische schatkist).

Het is duidelijk, dat groote openbare werken, waarvan ook volgende generaties zullen profiteeren, bekostigd moeten worden uit:

Openbare leeningen, waarvan de lasten kunnen worden verdeeld over 'n groot aantal jaren.

Wij komen daar later op terug.

Spoorwegen zijn intusschen broodnoodig, zoowel om commercieele, politieke als strategische redenen. Slechts bij uitzondering (o.a. in het geval van de lijn Kalisat—Banjoewangie) begon men hier in Indië met den aanleg van een spoorweg, waar zij niet reeds sedert geruimen tijd aan een lang gevoelde behoefte voldeed of waar men niet op spoedig volgend rendement kon rekenen. In onontgonnen streken werden eigenlijk nimmer z.g. *pionierlijnen* gelegd.

Hoe geheel anders handelden b. v. de steeds practische Engelschen op Malakka! Vóór een kwart eeuw waren de nu zoo welvarende landschappen Perak, Selangar, en Soengei Oedjong nog woeste rimboe, nog oerwoud.

En thans? Thans overtreffen er de inkomsten verreweg de uitgaven. Dit dankt de bevolking van het Maleische Schiereiland en ook Engeland voornamelijk aan den aanleg van wegen en spoorstaven, die later de ontginning der rijke tinmijnen en het landbouwbedrijf hebben mogelijk gemaakt.

Malakka is wat klimaat en natuurlijke gesteldheid betreft het best met Sumatra te vergelijken, met Sumatra, dat onze schoonste bezitting zou kunnen worden.

Hoeveel millioenen heeft de thans zoo rijke welvarende Oostkust niet reeds opgeleverd. De daar in tabak en petroleum verdiende kapitalen zoeken verdere plaatsing op Sumatra! Let op de volkscultuur van peper in Atjeh en de Lampongs, op de heerlijke koffie der Westkust, denkt aan de 200 millioen ton kolen in de Ombiliën-velden, aan de petroleum, die Palembang, Langkat en last not least Perlak voor ons bewaren, aan de goudertsen gevonden in het gebergte enz. enz.!

En dan te weten, dat 't rijke, kolossale eiland Sumatra slechts vier millioen inwoners heeft en er bij U in Holland en hier op Java overbevolking dreigt!

Nederland is verplicht Sumatra krachtig te ontwikkelen, de welvaart der Maleiers, Batakkers en Atjehers daardoor hoog op te voeren en de emigratie van Javanen naar Sumatra in de hand te werken.

Ter vervulling van dien plicht legge men spoorwegen aan.

Bandoeng, 25 April 1901. SI ANOE.

ADVERTENTIËN.

Ondergeteekende ....

wenscht *Donateur-trice / Lid* *te worden van de Vereeniging „Oost en West" tegen betaling eener jaarlijksche contributie van f* .... *of door eene gift in eens van f* ....

Handteekening en volledig duidelijk adres.

....

....

NB. Doorslaan wat men niet wil.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.

Bijblad van
OOST en WEST
behoorende bij **No. 7.**

Jaarverslag van de Vereeniging « Oost en West» uitgebracht in de Algemeene Vergadering van 18 Mei 1901.

Ten tweeden male vervult het Hoofdbestuur de taak om ingevolge artikel X der statuten verslag uit te brengen over den toestand der Vereeniging en over den in het afgeloopen jaar verrichten arbeid.

Evenals het vorige jaar kunnen wij ook nu met voldoening terugzien op het verledene en op een merkbaren vooruitgang van onze Vereeniging wijzen.

Het aantal donateurs en leden is aanzienlijk toegenomen en bedraagt thans reeds meer dan 1200. — Afdeelingen zijn opgericht te Breda, Utrecht, Arnhem, Groningen en Amsterdam, terwijl zich onlangs te Batavia (Weltevreden) eene Afdeeling „Nederlandsch Indië" heeft gevormd, die de vertegenwoordigster der Vereeniging voor geheel de Oost zal zijn, ook dan, wanneer, zooals wij hopen, plaatselijke afdeelingen zullen worden gesticht. — Zoodra de afdeeling Breda was tot stand gekomen, had er te 's Gravenhage eene algemeene vergadering plaats, waarin het beheer van het Hoofdbestuur en dat der Afdeeling 's Gravenhage, die tot zooverre één waren geweest, werden gescheiden en zes leden werden aangewezen, om voorloopig in het Hoofdbestuur zitting te nemen, totdat de Afdeeling in hare jaarlijksche algemeene vergadering een beslissende keuze zou doen. Die laatste vergadering had plaats den 16den April jl. en om zitting te nemen in het Hoofdbestuur werden toen aangewezen: Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher, de heeren G. P. H. H. Gonggrijp, Mr. A. Slotemaker, Mr. G. van Slooten, Mevrouw H. Tersteeg—Pronk en Mevrouw N. van Zuylen—Tromp, die de functiën als volgt verdeelden:

Presidente: Mevrouw van Zuylen—Tromp.
Secretaris: Mr. Slotemaker.
Penningmeester: de heer Gonggrijp.

Uit dit zestal zal heden door de algemeene vergadering, volgens artikel 13 van het Huishoudelijk reglement het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging moeten worden gekozen nl. een voorzitter, een secretaris en een penningmeester van het Hoofdbestuur.

Zooals uit de verantwoording der penningmeesteres van de afdeeling 's Gravenhage blijkt, is de financiëele toestand dier afdeeling, die tot het einde van het vorige jaar alle kosten der Vereeniging droeg, niet ongunstig. Moeilijk is het echter om nu reeds te zeggen of de 10 pct. en 25 pct. van de inkomsten der afdeelingen, die ter beschikking van het Hoofdbestuur komen, bij het tegenwoordig getal leden, dat samen ongeveer f 2000 's jaars contributie betaalt, voldoende zal zijn, om de uitgaven te bestrijden, die vooral de arbeid der 4de en 5de commissie medebrengt. In den loop van dit jaar zal zulks kunnen blijken.

Het staat echter vast, dat wil de Vereeniging beantwoorden aan haar hoofddoel, zooals dit meermalen, ook in ons orgaan is omschreven: **Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds,** zij dan in ledental nog aanmerkelijk zal moeten vooruitgaan, waardoor zij ook over meer geldmiddelen zal kunnen beschikken. Wij blijven in dit opzicht echter met gerustheid op de toekomst vertrouwen, want het gezonde beginsel, **dat ieder Nederlander de koloniën even goed moet kennen, als de provinciën van het rijk in Europa** zal, hoe moeilijk dat in den beginne ook moge wortelschieten, ten slotte toch zegevieren. Wat daartoe het spoedigst zal leiden is: *persoonlijke propaganda.* Dit is ons ten duidelijkste gebleken door ondervinding en daarom dringen wij er ook in dit verslag bij hen, die met ons het goede willen, nogmaals op aan, om onder vrienden en kennissen ernstig de uitbreiding van onzen bond te bevorderen.

In het belang van een goed financieel beheer der Vereeniging, vestigen wij er de aandacht op, dat het vereenigingsjaar met 1 Januari begint en dat een ieder, die vóór ultimo December niet *schriftelijk* heeft bedankt, lid blijft over het volgende boekjaar en de contributie verschuldigd is. Het innen der contributie over ieder jaar moet zoo spoedig mogelijk na 1 Januari geschieden.

Wij zullen bij dit verslag, dat in het orgaan der Vereeniging zal worden opgenomen als bijlagen voegen, de naamlijsten van het Hoofdbestuur, zooals dit thans is samengesteld, van de Besturen der verschillende afdeelingen, van die der commissiën, van de correspondenten en ook eene naamlijst van onze donateurs en leden.

Nu wij van ons orgaan hebben gesproken, dienen wij met een enkel woord dank te betuigen aan de 4e commissie, die tot de oprichting daarvan het voorstel deed en als Redactie voor de uitgave zorgt. Na den nog zeer korten tijd van het bestaan van het blad, valt het moeilijk te zeggen, welken invloed het zal uitoefenen op de verspreiding van populaire kennis der kolonien, die de 4e commissie er mee beoogt. Wij hadden gehoopt, dat de periodieke pers in Nederland onze poging, om een goedkoop geschrift uit te geven, dat dus binnen het bereik van velen valt en waarin de belangen van Nederlandsch Oost- en West-Indië worden besproken, met sympathie zou hebben begroet. Wij werden echter hierin teleurgesteld; bijvalsbetuiging was uitzondering. In de vereeniging zelve werd echter de uitgave wel met ingenomenheid begroet en de Redactie ontving medewerking van verschillende zijden. Er wordt dan ook over gedacht, om zoodra het ledental toeneemt en derhalve de kosten zullen kunnen worden gedekt, het veertiendaagsch blad in een weekblad om te zetten. Wat wij en ook de Redactie dan vooral op prijs zouden stellen en wat wij ook zelfs nu reeds gaarne zouden ontvangen, zijn: populaire beschrijvingen van land en volk uit de verschillende gewesten, het liefst van de hand van hen, die nu in Oost- en West-Indië met het volk leven en ons van het tegenwoordige een juist beeld kunnen geven, maar ook van hen, die er langen tijd vertoefden en nu in ruste, gelegenheid te over hebben, om hunne vroegere indrukken te verzamelen en ten algemeenen nutte neer te schrijven.

Bij den velen arbeid, die de uitgave van het orgaan aan de 4e commissie veroorzaakt, mogen wij het haar niet al te zeer ten kwade duiden, dat zij nog zoo weinig heeft gedaan op het gebied van volksvoordrachten. Wel werden door hare zorg, zoowel te 's Gravenhage als op andere plaatsen, verscheidene lezingen gehouden en heeft de commissie zich gewend tot verscheidene lichamen en vereenigingen, met name de maatschappij tot Nut van het Algemeen om in den aanstaanden winter over Oost- en West-Indië voordrachten met lichtbeelden te doen houden, het geheele land door, maar tot eene organisatie van geregelde eigen lezingen voor het groote publiek is men nog niet kunnen geraken.

Ook met de verbetering van het onderwijs in de land- en volkenkunde van Oost- en West-Indië is men nog niet ver gevorderd. Wel verschijnen meer en meer populaire lees- en leerboeken voor de jeugd, over de koloniën handelend, maar aan de kennis van de Indien wordt over het algemeen nog te weinig waarde gehecht. Getuige daarvan het onlangs door een gemeenteraad van een onzer groote steden vastgestelde toelatingsprogram tot een harer Hoogere Burgerscholen, waarbij eenige bekendheid met onze Indische provinciën niet noodig werd geoordeeld.

De 4e commissie zal echter aan beide laatstgenoemde punten hare zorgen blijven wijden en wij hopen in een volgend jaarverslag in meer bemoedigenden zin daarover te kunnen spreken.

Zeer ijverig is er ook gewerkt door onze 5e commissie. De in ons vorig verslag aangekondigde eerste groepententoonstelling betreffende Indische wapensmeed- en versierings-kunst werd in onze localen Heerengracht 4 gehouden en in December gevolgd door eene tweede van metaalbewerking in ruimeren zin. Beide tentoonstellingen waren in zooverre een volkomen succes, dat zij zeer werden geroemd door kenners en kunstenaars en dat zij met de verslagen, die er van zijn gedrukt zoowel in dag- en weekbladen als in „Woord en Beeld" en „Elseviers Maandschrift", er zeker toe hebben bijgedragen, om bewondering en liefde op te wekken voor de fraaie versieringskunst en de groote kunstvaardigheid onzer bruine broeders.

Vrij goed werden ze door leden en publiek bezocht, maar lang niet goed genoeg; wellicht heeft weinige bekendheid daartoe bijgedragen. Onze tweede tentoonstelling genoot de eer van het bezoek van Hare Majesteit de Koningin-Moeder, hetgeen door ons zeer werd op prijs gesteld.

Thans wordt eene derde groepententoonstelling voorbereid, die in hoofdzaak batiks en geweven stoffen zal bevatten, aangevuld door meubels van gesneden hout. Deze zal worden gehouden in de maanden Juli, Augustus en September in de Gothische zaal tegenover het Koninklijk Paleis in het Noord-Einde, daartoe op ons verzoek, welwillend afgestaan door Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin.

Ook in andere steden werden Indische Kunstnijverheidvoorwerpen tentoongesteld. Het eerst te Groningen in samenwerking met de afdeeling der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der Nijverheid, daarna te Utrecht in de localen der Vereeniging „Voor de Kunst" en thans in den Rotterdamschen Kunstkring.

Tot het houden van deze tentoonstellingen, die, zeer gunstig werden beoordeeld, werden wij in staat gesteld, doordat een vijftigtal leden en ook eenige niet-leden der vereeniging zeer fraaie en kostbare voorwerpen van verschillenden aard uit hunne collectie met de grootste bereidwilligheid afstonden.

De 5e commissie verloor haren ijverigen secretaris, den heer R. A. J. van Delden, die binnenkort naar Indië terugkeert; in zijn plaats kwam Mej. H. W. van Baak.

Van den Directeur van O. E. en N. in Ned.-Indië, den heer Abendanon, ontvingen wij den afdruk eener circulaire tot voorbereiding eener tentoonstelling van Indischen Kunstnijverheidsarbeid, zoowel van Java als van de Buitenbezittingen, die bij voldoende deelname in 1903 te Batavia zou kunnen worden gehouden. Niet alleen zou daar het voltooide werk worden vertoond, maar de werkers, zoowel mannen als vrouwen, zouden er zelve hun arbeid komen verrichten. Het ligt in het plan om die tentoonstelling in de eerste plaats te doen dienen tot het bevorderen van den handel in de verschillende vervaardigde artikelen en alzoo tot de verheffing van den arbeid en tot bevoordeeling der nijvere bevolking.

Ook in verband met ons programma juichen wij het plan van den heer Abendanon, die bestuurslid is onzer afdeeling Ned.-Indië, ten zeerste toe.

Van de drie eerste commissiën wordt in dit verslag niet gesproken, omdat haar betreffende reeds het noodige is vermeld in het verslag der afdeeling 's Gravenhage, dat in No. 5 van ons orgaan is afgedrukt en aan alle leden verzonden.

Verslagen van de andere afdeelingen werden uithoofde van haar kortstondig bestaan dit jaar nog niet ontvangen.

De commissie, die onze geldleening ten behoeve van ons gebouw Heerengracht 4 en tevens onze localen aldaar beheert, staat thans niet meer in verhouding tot het Hoofdbestuur, maar tot de afdeeling 's Gravenhage, wie dan ook hoofdzakelijk het bezit er van ten goede komt. De exploitatie der localen geeft geen aanleiding tot bizondere opmerkingen. Zij zijn hoewel beknopt en eenvoudig, doelmatig en smaakvol gemeubeld; er is eene zeer goed ingerichte restauratie, waar ook rijsttafel te krijgen is en wat het voornaamste kan geacht worden: Er is eene Indische leestafel.

Nog onlangs kwamen wij met de leden der Ned. Afdeeling van de Ind. Maatschappij van Landbouw en Nijverheid overeen, dat hare leden vrijen toegang zouden hebben tot ons locaal, waartegenover onze leden van de boekerij der Afdeeling het gebruik hebben. Door onderlinge ruiling van geschriften, zoowel met dag- en weekbladen als met andere periodieken door aankoop van goede boeken en door geschenken van boek- en plaatwerken, zooals ons reeds een enkele maal mocht te beurt vallen, hopen wij onze bibliotheek steeds vollediger te krijgen.

Gedurende den tijd, dat onze localen niet voor de leden in gebruik zijn, worden zij voor vergaderingen en bijeenkomsten verhuurd.

Bij de oprichting der afdeeling Amsterdam, zoowel als bij die der afdeeling „Nederlandsch-Indië" kwam de vraag ter sprake of „Oost en West" zich ook het lot aantrekt der paupers en in het algemeen, dat van den inlander in Oost- en West-Indië? Op die vragen is toen wel dadelijk een bevestigend antwoord gegeven en ook de Redactie van ons orgaan heeft er daarna op gewezen, dat artikel III der statuten aan de vereeniging dien plicht gewis oplegt, want het schrijft voor: *het bevorderen der belangen van allerlei aard*, ook van hen, *die in Oost- en West-Indië verblijf houden.*

Het Hoofdbestuur acht het evenwel van belang, om bij het besluiten van dit jaarverslag die verklaring nog eens duidelijk te bevestigen. Bij het formuleeren van het genoemde artikel III heeft men natuurlijk in de eerste plaats op het oog gehad de Inlanders en zeer zeker ook de in Indië geboren en wonende Europeanen en Oosterlingen, *allen* zonder onderscheid! —

De oproep door onze presidente bij herhaling in het orgaan der Vereeniging gedaan om hulp en ondersteuning „voor den Inlander" thans, nu hooge rijstprijzen op Java in verschillende streken de oorzaak zijn van *hongersnood*, was behalve van persoonlijk medelijden, ook van dien plicht een gevolg.

Wel bleef haren oproep bij hen, die geven kunnen, tot nog toe om zoo te zeggen onbeantwoord en is het alsof men voor het lijden van den Javaan niet voelt of daaraan niet gelooft, doch gedachtig aan de spreuk, dat de aanhouder wint, zullen wij niet alleen den oproep herhalen maar ook trachten langs anderen weg geld bij elkander te brengen om de vele noodlijdenden aan voedsel te helpen.

In onze **naamlijst** zijn natuurlijk nog **fouten** en **onvolkomenheden.** Hij kan echter juist voor ons een middel zijn om **nauwkeurige adressen** van al onze leden te krijgen.

Wij verzoeken daarom **dringend** aan een ieder die eene fout ziet, zoowel in eigen naam of adres als in die van bekenden **ons per briefkaart daarvan kennis te geven.** Dit is een kleine moeite en een nuttig werk.

NAAMLIJST.

HOOFDBESTUUR.

N. van Zuylen—Tromp, *Presidente*, den Haag.
G. P. H. H. Gonggrijp, *Penningmeester*, idem.
Mr. A. Slotemaker, *Secretaris*, (Perponcherstraat 119) idem.
Mevr. M. ten Bosch-Bosscher, idem.
Mr. G. van Slooten Az., idem.
Mevr. M. Tersteeg—Pronk, idem.
Mevr. C. G. Roukens—v. d. Does de Bye, Breda.
Mej. N. van Berkum, idem.
Jhr. W. P. Clifford Kocq van Breugel, idem.
Mevr. M. Wensman—Luitjes, Utrecht.
D. F. Romein, idem.
J. Jonker, Arnhem.
A. H. van der Heide, idem.
J. A. van Zijp, idem.

ALGEMEENE COMMISSIËN.

2e *Commissie.*
Voor opvoeding en onderwijs in Nederland.

H. C. van Ruyven, *Voorzitter*, de Perponcherstraat 124, den Haag.
Mevr. E. Kunst—Heijnneman, *Secretaresse*, Weimarstraat 91, idem.
Jhr. Mr. T. A. J. v. Asch v. Wijck, Burgemeester van Amersfoort.
Elise A. Haighton, van Bylandtstraat 150, den Haag.
Mr. A. D. H. Heringa, Sweelinckstraat 90, idem.
Dr. J. G. Mastboom, Westeinde 140, idem.
J. Thie, Laan van Meerdervoort 163, idem.
Mevr. N. van Zuylen—Tromp, Heerengracht 7a, idem.

4e *Commissie*, tevens Redactie van het Orgaan der Vereeniging.

G. E. V. L. van Zuylen, *Voorzitter.*
Mr. G. van Slooten Azn., *Secretaris-Penningmeester.* Conradkade 43.
Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck, Amersfoort.
W. E. Asbeek Brusse, Kampen.
Dr. A. A. Fokker, Amsterdam.
Jhr. W. Graafland, idem.
Elise A. Haighton, 's-Gravenhage.
J. H. J. Hamelberg, idem.
Therése Hoven, idem.
G. J. Ligthart, idem.
Jhr. L. C. van Panhuijs, idem.
J. M. Pijnacker Hordijk, idem.
R. A. van Sandick, Scheveningen.
Jvr. C. A. M. de Savornin Lohman, 's-Gravenhage.
Mevr. M. Godefroy, Nijmegen.
J. P. Schoemaker, idem.
Mevr. Scholting—Wijnstroom, 's-Gravenhage.
Mej. Marie Sloot, Amsterdam.
Mr. H. Smeenge, idem.
De heer en mevr. A. H. Berkhout—Bimmerman, Wageningen.
Prof. Dr. Jan ten Brink, Leiden.

5e *Commissie.*
Nijverheid en Kunstnijverheid.

Mr. J. W. van Lansberge, *Eere-Voorzitter.*
Mevr. N. van Zuylen—Tromp, *Presidente.*

Voor Oost-Indië.

Ph. Zilcken, *Vice-President.*
Mej. H. W. van Baak, *Secretaresse*, (Mauritskade 43 den Haag).
W. C. C. Bleckmann.
Mevr. M. ten Bosch—Bosscher.
R. A. van Delden.
P. I. Kooreman.
Mevr. J. Bouman—de Lange.
Mej. C. van der Hart.
G. P. Rouffaer.
E. von Saher, (Haarlem).
M. Tersteeg—Pronk.
J. Toorop, (Katwijk aan Zee).
G. E. V. L. van Zuylen.

Voor West-Indië.

Jhr. L. C. van Panhuys, *Secretaris*, (Paramaribostraat 157 den Haag).
L. E. de Blocq van Scheltinga, (Haarlem).
N. van den Brandhof.
Elise A. Haighton.
W. H. V. Graaf van Heerdt tot Eversberg.
De heer en mevrouw A. A. ter Laag—de Leeuw, (Nijmegen).
De heer en mevrouw W. A. F. de Meester—Siebouts.
P. J. Olivier.
Dière. C. de Nerée tot Babberich—Van Houten.
J. Sander.
Jvr. C. A. M. de Savornin Lohman.
C. W. R. Scholten, (Amsterdam).
Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, (Rotterdam).

Afd. 'S GRAVENHAGE.

Bestuur

Mevr. N. van Zuylen—Tromp, *Presidente.*
G. P. H. H, Gonggrijp, *Vice-President.*
Mevr. M. ten Bosch—Bosscher, *Penningmeesteres*, (Van Merlenstraat 83).
Mr. G. van Slooten Az., *Secretaris* (43 Conradkade).
Mej. Elise A. Haighton,
Mevr. E. Kunst—Heijnneman.
Mr. D. Mounier.
Mevr. M. Tersteeg—Pronk.
Mr. A. Slotemaker.

1e *Commissie.*
Huisvesting, inrichting, enz.

G. P. H. H. Gonggrijp, Voorzitter.
H. J. E. Wilten, *Secretaris* (Heerengracht 4 of van Bylandtstraat 106, den Haag).
Mevr. M. ten Bosch—Bosscher.
N. van den Brandhof.
Dr. H. M. Hijmans.
Mevr. I. Hijmans v. Anrooy—Voswinkel Dorselen.
Mevr. A. J. de Voogt—Knel.

3e *Commissie.*
Advies voor vertrekkenden en voor werkzoekenden.

G. E. V. L. van Zuijlen, Voorzitter.
H. J. E. Wilten, *Secretaris*, (Heerengracht 4 of van Bylandtstraat 106, den Haag).
Jkvr. C. M. van Hogendorp.
J. H. Bijning.
W. J. Larive, Rijswijk.
Mevr. C. E. Levyssohn Norman—Zoetelief.
Mej. M. M. S. Maarschalk.

Commissie Beheer.
Geldleening en gebouw, Heerengracht 4.

G. E. V. L. van Zuylen, Voorzitter.
Mevr. M. ten Bosch—Bosscher.
Mevr. M. Tersteeg—Pronk.
J. M. Pijnacker Hordijk.
J. W. A. van Soest.

Donateurs.

Mevr. de Wed. v. Baak v. Delden, Mauritskade 43.
Jkvr. H. B. de la Bassecour Caan, Princessegracht 5
Mevr. S. Bezoet de Bie—Sijthof, Celebesstraat 45.
W. C. C. Bleckmann, Wilhelminastraat 16.
Mevr. de Wed. M. Ten Bosch—Bosscher, v. Merlenstr 81
Mevr. D. Bosch—Wermuth, Gr. Hertoginnelaan 20.
E. Buss, Sweelinckplein 56.
Mr. C. J. E. Graaf van Bijlandt, Lange Voorhout 44.
W. Cremer, Nieuwe Schoolstraat 89.
Mr. P. Deketh, Piet Heinstraat 5.
R. A. J. van Delden, Obrechtstraat 86.
Mevr. H. van Delden—Roodenburg, Bezuidenhout 166.
Mevr. de Wed. J. Dezentje—Tudsborg, Regentesselan 64
Jhr. J. P. v. d. Does de Bije, Javastraat 46.
Mevr. G. F. Enger, Scheveningsche weg 6.
Mej. C. Ermerins, Scheveningsche weg 6.
Dr. F. J. M. Fiebig, Hilversum.
Mevr. S. A. Fokker—der Kinderen, Nassau Zuilensteinstraat 11.
J. Th. Gerlings, Bezuidenhout 17.
J. D. N. de Graaff, Noordeinde 107.
Mej. M. Greup, Weimarstraat 82.
A. E. Green, Bankastraat 149.
C. Gebel, Heerengracht 15.
G. S. Bar. van Heerdt tot Eversberg, Kanaal 4.
Mevr. A. M. E. Hechtermans—van Bueren, Anna Paulownastraat 61.
Mevr. C. van Heurn, Witte de Withstraat 24.
Mr. A. D. H. Heringa, Sweelinckstraat 90.
Mevr. E. Huijser, Atjehstraat 142.
M. Hijmans van Wadenoyen, Koninginnegracht 60.
P. J. Kooreman, Adelheidstraat 10.
W. H. W. de Kock, Sweelinckstraat 83.
Mr. J. W. van Lansberge, Jan v. Naussaustraat 125.
Jkvr. C. Lopez Suasso, 2e v. d. Boschstraat 3.
Mej. B. Mac Neill, Koninginnegracht 64.
S. Manus van der Jagt, Gr. Hertoginnelaan.
G. C. Manders, Sweelinckstr. 61.
H. W. Mesdag, Laan v. Meerdervoort 9.
Jhr. van Naamen van Eemnes, Parkstr. 16.
H. von Oven, Nassauplein 29.
Mevr. de Pauw-Tower, Prins Hendrikplein 3.
Mr. M. C. Piepers, Noordeinde 10*a*.
J. M. Pijnacker Hordijk, Nassauplein 30.
Residentiebank, Molenstr. 15.
Dr. Rhader, Laan v. Meerdervoort 123.
Mevr. E. Rose-Molewater, Heerengr. 19*a*.
Mr. J. H. J. Schneider, Conradkade 56.
Fabriek Simanalagi, Kepplerstr. 138.
Louis van Soest, Riouwstr. 150.
J. W. A. van Soest, Riouwstr. 191.
M. Tersteeg-Pronk, Plaats 20.
H. G. Tersteeg, Plaats 20.
J. D. Fransen van de Putte, Bezuidenhout 73.
A. C. Uljée, Sweelinckplein 30.
Mevr. de Wed. M. P. d. Vries—v. Baak, Sweelinckplein 45
Mevr. P. G. Wieseman, Bankastr. 123.
T. W. Wieseman, Javastr. 92.
Mej. von Winckel, Korte Houtstr. 20.
Jhr. C. H. A. van der Wijck, Amaliastr. 16.
G. E. V. L. van Zuylen, Heerengracht 7*a*.
Mevr. N. van Zuylen-Tromp, Heerengracht 7*a*.
R. A. P. Krauss, Voldersgracht 7, Delft.
Algemeen Ned. Verbond, p/a Dr. H. J. Kiewiet de Jonge, Dordrecht.
Mevr. van Roodenburg—Duijckink Sander, Dordrecht.
S. F. Poort, Paramaribo.
Z. E. Mr. W. Tonkens, gouverneur van Suriname idem.

Brender à Brandis, Villa Titia, Scheveningen.
Jhr. M. J. L. W. von Weiler, Rotterdam.
H. Wullings, Voorschoten.
Dr. S. Monnikkendam, Zutfen.
F. Driessen, Oude Singel 236, Leiden.
C. W. Janssen, Gravelandsche weg 52, Bussum.
D. G. Birnie, Brink, Deventer.
H. H. Lugard, idem.

Leden.

Mej. J. van Aaken, Prins Hendrikstraat 44.
Mevr. de Wed. J. Acker—van de Lande, Piet Heinstraat 104.
Mevr. A. Ailkema, van Bijlandstraat 170.
C. C. van Altena, Frederikstraat 38.
P. H. van Andel, 2e Schuitstraat 77.
Mevr. L. van Andel, idem.
Mr. J. H. Andries, Koninginnegracht 13.
Mevr. de Wed. Anemaet—de Planque Vuur, van Speijkstraat 14.
P. R. A. d'Arnaud Gerkens, Sweelinckstraat 63.
Ph. Abrahamson, Veenestraat 27.
A. L. Allot, Nieuwstraat 28.
F. Anten, Chasseéstraat 32.
A. C. Andreas, Huijgensstraat 11.
Mej. H. W. van Baak, Mauritskade 43.
Mevr. de Wed. Backerus, van Merlenstraat 39.
G. C. van Baerle, Delistraat 59.
L. A. Bakhuis, Conradkade 11.
J. Ballot, Franklinstraat 187.
Mevr. de Wed. G. Baltus—van Pijlen, Koningsplein 7.
Mevr. S. Bank—Springer, Bezuidenhout 55.
Mevr. C. Bauduin—de Harrigny Brouwers, Malakkastraat 137.
M. van der Beek, Prins Hendrikstraat 84.
F. W. Beeckman, Laan v. Meerdervoort 195.
Mevr. Beeckman—van der Voort, idem.
G. J. F. Becker, van Bijlandstraat 118.
Mevr. de Wed. J. Begeman—Begeman, Obrechtstraat 244.
Mevr. Bentinck—Siblesz, Swammerdamstraat 6.
Mevr. de Wed. G. den Berger—Desperoux, Franklinstraat 137.
Mej. W. den Berger, van Diemenstraat.
Mevr. A. Beijer—v. Blommestein, Koningsplein 10.
Mevr. S. Bezoet de Bie—Sijthof, Celebesstraat 45.
Mej. G. M. Bezoet de Bie, idem.
Mevr. de Wed. E. Bezoet de Bie, 2e Schuitstraat 27.
Mej. M. Bezoet de Bie, idem.
Mr. A. J. E. A. Bik, Laan v. Meerdervoort 1a.
Mej. P. A. Bik, Sumatrastraat 67.
Mevr. J. E. Biljardt, Malakkastraat 88.
Mevr. M. T. Birnie, Weimarstraat 22a.
Mej. M. T. Birnie, idem.
Mevr. de Wed. A. G. J. Blaauw—Masman, Columbusstraat 47.
Mevr. Blankenburg—Swijser, Daguèrestraat 74.
W. C. Blanken, Mauritskade 19.
Mevr. E. E. Blankert, Nassau Zuilensteinstraat 10.
W. C. C. Bleckmann, Wilhelminastraat 16.
Mevr. van Blijswijk Sombeek—Pino, v. Diemenstraat 66.
Mevr. S. Boonk, Nassau Dillenburgstraat 88.
P. E. Boele, Bezuidenhout 84,
S. L. Boersma, Barendtzstraat 6.
Mej. L. Bohl, Reinkenstraat 9.
Mevr. de Wed. Bokhorst—Holtgräve, de Perponcherstraat 129.
A. Bosch, Scheveningsche Veer 7.
T. G. Th. Bosch, van Speijkstraat 170.
Mej. C. Bosch, Koningin Emmakade 42.
E. Bosch, 1e v. d. Boschstraat 15.
C. ten Bosch, van Merlenstraat 81.
A. W. ten Bosch, idem.
J. H. W. Graaf van den Bosch, Sweelinckstraat 37.
J. B. van den Bossche, Oranjeplein 58.
Mevr. de Wed. Bovens, van Swietenstraat 80.
Mevr. de Wed. Bowier—de Veer, Galileistraat.
Jhr. M. de Brauaw, v. d. Boschstraat 137.
N. van den Brandhof, Bezuidenhout 57.
Mevr. de Wed. H. M. B. Brandt—Noordhoek Hegt, Weimarstraat 64.
Mevr. de Wed. L. Braspot, van Bijlandstraat 114.
Mevr. de Wed. M. E. Brouwers—Gieseke, Regentesselaan 195.
C. J. van Bueren, Nassau Zuilensteinstraat 1a.
Mevr. H. M. van der Burg—Stoll, Regentesselaan 53.
D. J. Bijleveld, Conradkade 53.
J. H. Bijning, de Riemerstraat 182.
V. W. D. van Berckel, Sweelinckplein 14.
Mej. H. van Berckel, Obrechtstraat 146.
A. W. C. Bake, Loosduinsche Kade 21.
H. A. Berkhout, Paramaribostraat 7.
L. Bendeler, Rijklof van Goensstraat 72.
Dr H. Blink, Groot Hertoginnelaan 67.
Mr. E. Belinfante, Stationsweg 34.
Mevr. de Wed. T. J. Canter Visscher—Koelman, Weimarstraat 28.
Mej. C. Canter Visscher, idem.
H. J. Canter Visscher, idem.
Mevr. L. Cambier, Nassau Dillenburgstraat 3.
Mevr. Ch. Carlier, Riouwstraat 167.
Mevr. Carbin—Zaalberg, de Perponcherstraat 126
Mevr. de Wed. C. Cardinaal—Jalink, Pieter Bothstraat 27
Mevr. de Wed. C. A. W. Caspari, Franklinstraat 127.
J. Caspari, idem.
L. K. Chevallereau, laatste straat Bezuidenhout.
Mevr. de Wed. Clavier, Daguèrestraat 91.
Mevr. de Wed. J. K. de Clercq—Zubli, Obrechtstr. 92.
A. Le Clercq, Dennenweg 54.
Mevr. P. Ph. du Cloux—Halewijn, van Swietenstraat 49.
Jonkvr. H. Coenen, Columbusstraat 10.
Dr. G. D. Cohen Tervaart, Parkstraat 10.
Mevr. T. J. M. Colson, van Speijkstraat 104.
Mej. A. M. M. Coblijn, Cornelis Speelmanstraat 3.
Mevr. K. de Crane—Françis, de Perponcherstraat 130.
J. M. I. Cuypers, West-einde 37.
G. Clockener—Brousson, Nassau Odijkstraat 15.
Mevr. Commerel, Oude Molstraat 13.
Gebr. van Cleef, Spui 28a.
Mr. C. Th. van Deventer, Koninginnegracht 32.
Mevr. E. van Deventer—Maas, idem.
Mevr. H. van Delden—Roodenburg, Bezuidenhout 167.
Mej. L. van Delden, Bezuidenhout 167.
T. G. A. van Delden, Daendelstraat 11.
Mevr. J. van Delden—Schut, idem,
J. Dekker, Regentesselaan 195.
P. J. N. Dekker, Prins Hendrikstraat 127.
Mevr. J. J. Deeleman—Born, Koningin Emmakade 131.
C. Deijkerhoff, Cornelis Speelmanstraat 22.
B. J. Dezentje, Tollenstraat 30.
W. T. Dinger, Obrechtstraat 410.
J. W. L. van Dissel, Herderinnestraat 5.
Mevr. P. Ditlof Tjassens, Laan v. Meerdervoort 23.
Döderlin de Win, Swammerdamstraat 38.
Mej. L. Dom, Nassauplein 30.
Mevr. Doijer—Loudon, de Perponcherstraat 128.
Mevr. de Wed. Drost—Boeije, Laan v. Meerderv. 3.
Mevr. Ducker, Koningsplein 25.
Mr. M. J. Duparc, Piet Heinstraat 64a.
F. Dupuis, Voorburgstraat 11.
C. du Rij van Beest-Holle, Groot Hertoginnelaan 37.
P. van Dijk, Pieter Bothstraat 17.
W. J. van Dijck, Zoutmanstraat 53c.
E. J. W. van Dijk, van Speijkstraat 16.
Mevr. van Dijk—Kist, idem,
A. Dudok van Heel, 1e Luit. Inf., Denneweg 184a.
Mr. W. Dolk, Bezuidenhout 33.
J. van Drooge, Nieuwe Havenstraat 50.
Mevr. de Wed. van Eck— Barthold, Balistraat 65.
J. Edgar, van Diemenstraat 131.
W. E. Eigenmann, Wilhelminastraat 46.
G. H. W. Eilers, Reinkensstraat 20.
Mevr. de Wed. van Ek—Wijnen, Piet Heinstraat 30.
Mevr. E. R. A. van Ellinckhuijsen—Hartog, Regentesselaan 6.
Mej. S. H. Elias, de Riemerstraat 174.
Mevr. de Wed. A. J. von Ende—Driessen, van Merlenstraat 47.
Mej. W. Enger, Scheveningsche weg 6.
Mevr. de Wed. J. Ennen-Tauffmann, Copernicusstraat 11
A. J. N. Engelenburg, Bilderdijkstraat 98.
H. M. Enthoven, Rijnstraat 24.
Mevr. Enthoven—Hijmans, Rijnstraat 24.
Mr. W. A Engelbrecht, Koninginnegracht 63.
G. Eschauzier, Surinamestraat 13.
G. F. C. Eschauzier, Delistraat 47.
Mevr. H. M. L. S. Eschauzier—Pabst, idem.
J. Ch. van Es, Molenstraat 36.
Mevr. de Wed. J. P. Esser—Hovy, J. v. Nassaustr. 52.
Mevr. de Wed. Evers—van Berenstein, Copernicusstraat 29.
Mevr. de Wed. Eijssel—Tak, Korte Houtstraat 20.
Dr. I. G. J. Evers, Barentszstraat 37.
Mevr. H. S. Eschauzier, Bankastraat 121.
D. P. Farret Jenting, J. v. Nassaustraat 24.
K. G. M. Feist, Veenkade 30.
Mr. T. W. A. Feist, van Speijkstraat 43.
Mej. J. J. Feith, Dennenweg 37a.
Mevr. de Wed. A. C. Feith—van Zijll de Jong, Sundastraat 30.
C. J. Feith, idem.
Dr. Feith, Rijnstraat 20.
A. Fermin, Javastraat 21.
Mevr. de Wed. A. E. Flöcker—Vink, Vaillantplein 11.
Mej. C. H. Flökker, idem.
Mej. J. A. M. G. Fokkens, Huijgenstraat 30.
Mevr. de Wed. Frackers—Heijligers, de Perponcherstraat 117.
Mevr. Froger, Jan van Nassaustraat 96.
P. H. Frölich, Huijgensstraat 28.
Mevr. H. Fuhri, Malakkastraat 26.
Mevr. J. Fuchter, Bankaplein.
J. H. A. L. von Frijtag Drabbe, laatste straat Bezuidenhout.
Mevr. L. H. M. Genet, Pieter Bothstraat 63.
F. van Gelder, Waldeck Pyrmontkade 113.
Mevr. S. van Gelder, idem.
Mevr. de Wed. A. E. van Gelsdorp, Tasmanstraat 190.
J. F. van Gelsdorp, Prinsenstraat 75.
Mej. E. F. A. Gerdes, Blankenburgstraat 26.
Mej. A. M. Gerth van Wijk, Groot Hertogginnelaan 28.
Mevr. J. Gerber—Meier, Koningsplein 26.
J. Ph. Gerlach, Sweelinckstraat 50.
Mevr. Van Geuns—Muller, Hugo de Grootstraat 54.
J. van Geuns, idem.
Mevr. de Wed. van Geuns—Ontijd, Kanaalstraat 2.
Mevr. van Geuns—Scherius, Lange Voorhout 102.
H. G. Gerritsen, Weimarstraat 66.
Mevr. Gerstenhauer, Koningsplein 50.
Mej. E. R. van Gigch, van Speijkstraat 24.
Mevr. de Wed. P. A. Giesbers, van Bylandstraat 75.
Jkvr. M. L. Goldman, Franklinstraat 137.
G. P. H. H. Gonggrijp, Laan van Meerdervoort 159.
Mevr. Gonggrijp—Simons, idem.
Prof. J. R. P. F. Gonggrijp, Obrechtstraat 73.
C. van der Gon Netscher, Prins Hendrikstraat 12.
J. Gorsira, Prins Hendrikstraat 4.
J. P. Graat, Zoutmanstraat 9.
Mevr. A. Graafland, Obrechtstraat 139.
Mevr. de Wed. J. S. G. Gramberg, Columbusstraat 61.
Mevr. Douar. Dr. Greiner—van Catz, Bsse de Raet, Suezkade 74.
C. J. van Griethuijsen, Conradkade 54.
Mevr. Groll—Serlée, Sweelinckstraat 52.
Dames de Groot. Prinsestraat 38.
R. P. de Groot, van Merlenstraat 96.
Mevr. de Wed. H. A. de Groot—Rahr, Batjanstraat 16.
Mevr. de Wed. J. Groothoff—Duinges, Weimarstraat 96.
Mej. S. Groshans, Atjehstraat 126.
Mevr. A. E. Green—Spiering, Bankastraat 149.
Mevr. de Wed. A. W. Greve—Tissot, Prinses Mariestraat 30.
Mevr. E. de Grouw, de Ruiterstraat 82.
L. Groenestijn, Molenstraat 34.
Dr. G. F. Guffroy, Sweelinckplein 38.
Mej. T. M. M. Gude, Kanaal 15.
A. H. Gijsberts, Laan van Meerdervoort 169.
Jhr. J. W. Graafland, Prins Hendrikstraat 14.
Mevr. J. W. Groenemeijer, Regentesselaan 119.
Mevr. de Wed. J. L. van Gennep-Backer, Blankenburgstraat 52.
R. Bon. van Haersolte van den Doorn, Bezuidenhout 11.
Mej. A. M. Hagemans, Obrechtstraat 236.
Mevr. A. van Haeften—van de Wetering, Surinamestraat 19.
Mej. E. A. Haighton, van Bijlandstraat 150.
Mevr. C. Hamakers—Anten, van Kinsbergenstraat 49.
Mej. van Hamel, Tasmanstraat 108.
Mevr. de Wed. H. A. Harms—de Bruin, Obrechtstraat 92.
Mej. J. Hamilton of Silvertonhill, Malakkastraat 118.
Mevr. de Wed. J. van Hamel—van Kuikhoven, Sweelinckplein 11.
J. Hammink, Nieuwe Parklaan.
Mej. C. van der Hart, Batjanstraat 13.
Mej. C. Hardy, van Speijkstraat 88.
Mevr. E. Hartog, van Brakelstraat 115.
J. C. van Hattum van Ellewoutsdijk, Bezuidenhout 23.
Mevr. de Wed. J. Haver Droeze, van Swietenstraat 57.
G. A. van Heel, Jan van Nassaustraat 22.
Mevr. M. van Heel, idem.
Mevr. de Wed. van Heekeren—van Meeteren, Reinkenstraat 21.
Mevr. C. M. Helderman—Greveling, Obrechtstraat 197.
A. P. E. den Hengst, Kerkstraat 50.
Mevr. de Wed. G. Heeleij, Jan van Nassaustraat 31.
Mevr. de Wed. Helder.
Mevr. de Wed. J. Heijting—Kikkert Schotborg, Emmastraat 12.
D. Heijting Sr., Regentesselaan 24.
Mej. S. Hinlopen, Riouwstraat 127.
Mevr. de Wed. Hoogenhuizen—Wermuth, Bezuidenhout 191.
S. Hooijkaas, Laurens Reaelstraat 6.
G. B. Hooijer, Sweelinckstraat 38.
R. Hogenraad, Obrechtstraat 15.
Jonkvr. C. M. van Hogendorp, Balistraat 36.
Jkvr. W. van Hogendorp, Alexanderstraat 11.
A. H. van der Hoeve, Molenstraat 50.
Mej. N. Hofstede, Zoutmanstraat 63.
Mevr. de Wed. van Höevel—van Eck, Franklinstraat 118.
Mej. E. C. Holtius, Blankenburgstraat 23.
P. J. van Houten, Laan van Meerdervoort 106.
G. van Houten, Sweelinckplein 29.
Mevr. Th. Hoven, Borneostraat 2a.
Mevr. D. Hubscher, Suezkade 74.
Mej. B. L. W. van der Hucht, Javastraat 32.
Mevr. de Wed. C. van der Hucht—Kerkhoven, Surinamestraat 38.
Mevr. de Wed. C. Humme—Nieuwhof, Toussaintkade 29.
Mej. Huijser, Noordeinde 29.
Dr. H. M. Hijmans, Laan van Meerdervoort 1b.
Mevr. E. Hijmans—Khan, Bazarstraat 15.
Mevr. M. Hijmans v. Wadenoijen, Koninginnegracht 60
Mevr. de Wed. H. A. Hijmans van Anrooy—Voswinkel Dorseler, de Perponcherstraat 132.
~~W. H. Hoedt, Bezuidenhout 71.~~
J. H. J. Hamelberg, Sumatrastraat 54.
Mevr. Hamelberg, idem.
Jhr. J. Th. Hora Siccama, Laan van Meerdervoort 45.
Mr. J. C. van Harencarspel, Groot Hertoginnelaan 50.
Mevr. E. Helmkampf geb. v. Meerten, Laan van Meerdervoort 6.
Mevr. Hinlopen—Dormaar, Riouwstraat 127.
W. C. M. Ingenluijff, Celebesstraat 58.
Mevr. de Wed. H. M. A. Jacson—Mollinger, Obrechtstraat 131.
Mej. W. Jacson, idem.
Mej. C. Jacson, idem.
Firma Jacobson en Zoon, Veenestraat 45.
Mevr. de Wed. J. A. Jansen, Daguèrestraat 45.
H. J. G. Janssen van Raay, Banstraat.
Mevr. S. B. Janssen van Raay, idem.
Mej. M. G. Jarman, Koningin Emmakade 104.
P. M. J. Johannissen, Laan van Nieuw Oost-Indië 64.
Dr. Arie de Jong, Mauritskade 47.
B. C. de Jong Jr., Kanaal 12.
D. J. R. Jordens, Balistraat 30.
Mevr. de Wed. P. E. Julius—Ingram, Franklinstr. 114.
Mevr. Jung—Sehlmacher. Sundastraat 17.
H. A. Just de la Paissieres, Nobelstraat 9.
Mevrouw Jacobs, Frederikstraat 159.
Mevr. de Wed. D. M. Kaakebeen, Columbusstraat 45.
H. C. van Kalkeren, v. Merlenstraat 40.
Mej. E. Kam, 3e Schuitstraat 97.
Mej. N. Kam, idem.
P. A. M. Karthaus, Reinkenstraat 28.
Mevr. M. ten Kate, Wilhelminastraat 14.
F. Kenninck, Copernicusstraat 37.
P. H. van der Kemp, Koningskade 23.
R. M. F. A. Kempers, Columbusstraat 11.
Mevr. van Kesteren, Bezuidenhout 104.
Mevr. de Wed. Ketjen—Jones, Daguèrestraat 55.
Mej. H. J. C. Kiel, Schuijtstraat 2.
Mevr. de Wed. A. Kip—Lindner de Voogd, Regentesseplein 28.
Mevr. Kimmijser—Boog, Laan v. Meerdervoort 85.
Mevr. de Wed. T. H. der Kinderen, J. v. Nassaustr. 27.
Mevr. de Wed. J. J. Kips—van Diepen, Koningsplein 38a.
Mevr. H. Kips—Tegelaar, Conradkade 41.
H. Klatte, Laan van Meerdervoort 42.
Mr. A. L. C. Klein, Laan Copes 54.
Mevr. Klein—Eschauzier, idem.
Ch. T. Kleine, Koningsplein 45.
Mevr. de Wed. J. de Klerck—Fischer, Columbusstr. 55.
Mevr. Douar. Jhr. J. A. Klerck—van Hogendorp, Alexanderstraat 11.
B. F. J. E. Knibbe Rulofs, v. Speijkstraat 165.
Mevr. Kooiman—van Dijk, van Diemenstraat 209.
Mevr. Koops—Bloemen Waanders, v. Diemenstr. 142.
H. F. W. Kolb, Jan van Nassaustraat 11.
Mevr. Kolb, idem.
Mej. M. Kocken, Pieter Bothstraat 17.
Mevr. N. W. de Kock, Sweelinckstraat 86.
Jkvr. H. N. de Kock, idem.
Jhr. H. M. de Kock, Celebesstraat 67.
Dière M. de Kock—Coertsen, idem.
C. T. Kock, Obrechtstraat 121.
W. L. Kok, Obrechtstraat 58.
Mevr. G. A. Kroonenburg, Stephensonstraat 37.
Mej. A. J. A. Kühr, Wilhelminastraat.
J. E. A. Kühr, Obrechtstraat 318.
Mevr. de Wed. J. Kunst—Heijnneman, Weimarstraat 91.
H. N. Kuijpers, van Merlenstraat 31.
Mevr. Kijmmell à Brakel Reiger, Banstraat 21.
J. Kooper Wzn., Wagenstraat 39.
Mevr. de Wed. M. van Lakerveld, v. Bijlandtstraat 117
Mevr. A. van Lakerveld, de Perponcherstraat 98.
K. T. W. van Langen, Adelheidstraat 52.
R. de Lannooy, van Kinsbergenstraat 140.
Mevr. de Wed. M. C. A. v. Lawick van Pabst, Obrechtstraat 130.
Mej. C. Ledeboer, Bazarstraat 21.
Mevr. de Wed. M. Lévie—Ronkel, v. Swietenstraat 135.
Mevr. de Wed. H. D. Levysohn Norman—Zoetelief, Surinamestraat 45.
Mej. Betsy Levysohn Norman, Surinamestraat 45.
Mej. Bertha Levysohn Norman, Surinamestraat 45.
Mej. Lion, van Bylandtstraat 106.
Mevr. van Lith—Harrebomée, Regentesselaan 27.
L. B. Loeff, Obrechtstraat 194.
G. H. Logeman—Kuipers, Obrechtstraat 213.
Mevr. van Lokhorst, Banstraat 19.
A. H. Louman, Smidsplein 8.
Mevr. A. S. Lucardie—Daum, Laan Copes 62.
Mej. W. van Laer, Laan van Meerdervoort 22.
Mej. A. Lopes Suasso, Trompstr. 342.
Mr. J. Limburg, Anna Paulownastraat 30.
J. Limburg, Smidswater 1.
Jan Ligthart, Tullingstraat 4.
Mevr. H. W. J. Lignac—Böttcher, Regentesselaan 51.
Mevr. van Lierop—Dessé, Regentesselaan 183.
Jkvr. A. de Savornin Lohman, Ruiterstraat 41.
L. Lange, Wagenstraat 23.
Mej. M. M. G. Maarschalk, van Galenstraat 27.
Mevr. S. Maas Geesteranus, Bazarstraat 17.
M. van der Maarel, Ged. Raamstraat 18.
A. E. Bn. Mackay, Muzenstraat 1.
G. A. Mangold, de Perponcherstraat 125.
Mevr. Martin, Bankastraat 93.
Dr. Mastboom, Westeinde 140.
J. H. A. Mialaret, Westeinde 22.
W. A. T. de Meester, Borneostraat 9.
Mevr. S. de Meester—Sybouts, idem.
B. Mente—Brassé, Franklinstraat 140.
Mej. K. Merens, Koningsplein 39.
Mevr. M. van Marlen, Lange Voorhout 1a.
P. A. Messchaert, Jan v. Riebeekstraat 75.
F. Meijer, Herderstraat 18.
Mevr. de Wed. A. H. Meijer—Flissinger, Suezkade 43.
Mevr. de Wed. A. H. Meijer Cluwen, van Kinsbergenstraat 170.
Mr. A. W. A. van der Meij, Prinsenstraat 36.
Mevr. de Mooij, Weimarstraat 4.
Mej. H. van de Moer, Hugo de Grootstraat 59.
F. G. Mortelmans, Waldeck Pyrmontkade 148.
Mr. D. Mounier, (tijdelijk te Semarang).
C. H. N. Muller, Weimarstraat 145.
Mej. J. A. M. Munk, Piet Heinstraat 34.
J. J. Munniks de Jong, Nieuwe Havenstraat 129.
Mej. O. Munniks de Jong, van Kinsbergenstraat 135.
Dr. B. T. Matthes, Bilderdijkstraat 102.
Mevr. de Wed. W. Moens—Tromp, Laan van Meerdervoort 157.
Mr. P. Maclaine Pont, Laan Copes 72.
Mevr. de Wed. Meinsma—van Hasselt, Amsterd. Veerkade 15.
Mr. J. J. de Meyier, Daguèrestraat 26.
Mevr. Meissner, Sweelinckstraat 2.
J. H. Nachmann, Piet Heinstraat 65.
Douarr. de Nerée tot Babberich—van Houten, van Blankenburgstraat 103.
P. M. Netscher, Surinamestraat 24.
Mevr. de Wed. J. C. de Neve—Fokker, Schuijtstraat 122
J. J. van Nieukerken, van Speijkstraat 38.
Jhr. van Nispen, Malakkastraat 49.
M. J. Nix, van Merlenstraat 24.
Mej. J. de Nijs, Batjanstraat 13.
Mej. C. Nijns, Sweelinckplein 26.
Mej. L. Niermans, van Speijkstraat 153.
Mej. W. Niermans, idem.
S. L. van Nierop, Groot Hertoginnelaan 34.
D. Nijbakker, Jan Pieterz. Coenstraat 24.
H. D. A. Obertop, Weimarstraat 186.
Mevr. B. Obertop, idem.
Mevr. G. P. J. Ockerse—Tinkhof, Prins Hendrikstraat 140.
Mej. H. Ockerse, idem.
G. van Olden, Jan v. Nassaustraat 100.
Mevr. E. W. M. van Olden—Wijnschenk, idem.
P. J. Olivier, Blankenburgstraat 149.
Mevr. van Olst—de Veer, Weimarstraat 86.
L. Osinga, Willemstraat 50.
Mevr. Ottolander, Conradkade 37.
Mevr. de Wed. Oudshoorn, Wilhelminastraat 11.
Mevr. J. B. van Overeen, Sweelinckplein 14.
M. E. Ovink—Westenink, Obrechtstraat 101.
J. H. B. Oomen, Frederikstraat 72.
Mevr. van Oordt—de Fijne, Regentesselaan 113.
Jhr. L. C. van Panhuijs, Paramaribostraat 157.
Mevr. Dière. C. van Panhuijs, Hooigracht 7.
Mevr. L. Pannekoek, Tasmanstraat 202.
Mej. A. Pannekoek, idem.
Mevr. D. L. F. de Pauly—Breton de Neijs, Madurastraat 11.
F. Th. Peereboom Voller, de Ruiterstraat 84.
Mej. M. G. Pekelharing, Kanaalweg 117.
Mevr. de Wed. C. Pernis—Begeman, de Perponcherstraat 125.
Mevr. N. G. Peter—Poolman, Bankastraat 119.
Mevr. Phaff—Meisner, Tasmanstraat 149.
C. T. Pabst, Bezuidenhout 9.
Mevr. de Wed. Th. Pino, van Diemenstraat 65.
A. Plasschaert, Hoefkade 426.
Mej. S. E. Pook van Baggen, Delistraat 61.
Mej. N. J. Pook van Baggen, Delistraat 61.
J. W. V. Pop, 1e van den Boschstraat 89.
Dr. A. L. Prins, Anna Paulownastraat 1f.
C. F. E. Praetorius, Hoogstraat 39.
L. E. Prager—Eschauzier, Kanaal 11.
J. B. Ponstijn, Chasséstraat 15.
Jhr. Mr. J. K. W. Quarles van Ufford, Praktizijnshoek 3.
Mej. J. Radersma, Schuitstraat 26.
Jhr. Ram, Dennenweg 25a.
H. F. Raat, Adelheidstraat 2.
H. F. Raaf, Buitenhof 40.
C. C. Raaijmaaker, Obrechtstraat 127.
Mevr. G. F. Reeser—Couperus, Nassauplein 13.
G. L. J. Reeser, Noordeinde 18.
C. P. A. Renaud, Regentesselaan 7.
J. W. P. van de Rest, Kerkstraat 28b.
Mevr. Reijers, van Merlenstraat 85.
Mevr. A. Reeling Brouwer—Kam, van Blankenburgstraat 73.
Mevr. N. C. J. Rhader, Laan v. Meerdervoort 123.
Mevr. de Wed. A. A. Rip—Depmer, Columbusstraat 10.
J. De Rochemont, Prins Hendrikstraat 108.
Mevr. de Wed. M. Rodberg—de Bruin, Piet Heinstraat 86c.
L. de Roever, Noordeinde 198.
G. P. Rouffaer, Witte de Withstraat 25.
Mevr. de Wed. Rogier-Kuyp, Obrechtstraat 200.
H. Rolandus Hagedoorn, Mallemolen.
Mevr. Rombouts, Nieuwe Schoolstraat 38.
Mej. R. W. G. Rooseboom, Koninginnegracht 47.
Mevr. G. E. Rudolph—Jonkvr. de Sturler, Sumatrastraat 10a.
H. C. van Ruijven, de Perponcherstraat 124.
Mevr. de Wed. Ruijs, van Diemenstraat 192.
Mr. J. M. C. le Rutte, Laan van Meerdervoort 198.
J. H. Rutten, Prins Hendrikstraat 34.
Mevr. Rijnders—Stoelman, 1e Schuitstraat 54.
Jhr. Rijswijk de Jong, Trompstraat 326.
Mr. H. Radier, Riouwstraat 69.
Jhr. Mr. W. F. Rochussen, Parkstraat 36.
L. Roersch, Laan van Meerdervoort 310.
Mevr. J. T. Sachse, Weimarstraat 53.
F. Salberg, Obrechtstraat 410.
C. Salm, Dennenweg 34c.
Mevr. E. Salmon—Vas Dias, Delistraat 27.
J. Saritjan, Obrechtstraat 165.
Gez. Schaake, Noordeinde 125.
E. Schadée van der Does, Piet Heinstraat 9.
Mevr. Schadée van der Does—St. Martin, Suezkade 99.
Mej. A. Schäfer, Obrechtstraat 130.
Mevr. de Wed. E. Scheltema—Utermark, Regentesselaan 74.
Mevr. J. H. G. Scheltema—van der Schaft, Waldeck Pijrmontkade 120.
Mej. J. H. A. Scheltema, idem.
Mej. N. J. C. Scheltema, idem.
Mevr. van Schelle—van de Ven, Stationsweg 89.
F. C. R. Schenck, Groote Markt 26.
G. A. Scherer, Elandstraat 8c.
Mevr. de Wed. Scherius—Nagel, Tasmanstraat 2,
R. Scherius, van Blankenburgstraat 22,

Mevr. Schippers, Obrechtstraat 302.
Mevr. Bsse Schimmelpennink v. d. Oije—v. d. Pol. Amaliastraat 4.
H. C. F. Schlosser, Celebesstraat 68.
Mej. E. L. Schlutow, Sweelinckplein 15.
P. Schlüter, Barentzsstraat 2.
Mevr. H. A. Schoonhoven—Petro, v. Merlenstraat 30.
Mevr. de Wed. Scholting—Wijnstroom, Columbusstraat 51.
Mevr. B. Scholten—Schönberg Mülter Malakkastr. 127.
Mevr. de Wed. C. Schotborgh—Rojer, Daguèrestraat.
C. J. Schouten, Plein 11.
Mej. A. M. Schukking, Sundastraat 9.
Mej. J. Schukking, idem.
C. Schultz, Kinsbergenstraat 67.
Mevr. J. Schneider, Conradkade 56.
Mej. Jans Schneider, Tasmanstraat 138.
Mej. Schreuder Schepman, Prins Hendrikstraat 44.
E. Schröder, Med. Stud., 2e Schuitstraat 102.
M. Segov, Koningsplein 2.
Mevr. E. Selhorst—van Baak, Koninginnegracht 29.
A. Serphos & Co, Spuistraat 38.
Mej. L. Silvius, Barendtzstraat 39.
Mevr. de Wed. Slangen—Kuijp, v. Kinsbergenstraat 67.
Mr. A. Slotemaker, de Perponcherstraat 119.
Dr. W. van der Slooten, Koningin Emmakade 109.
Mr. G. van Slooten, Conradkade 43.
A. Th van Soest, Riouwstraat 46.
Mevr. Soeters, Groot Hertoginnelaan 74.
J. D. P. Soeterik, Koningin Emmakade 134.
L. P. Soesman, Suezkade 88.
Mevr. E. P. C. Sol, Balistraat 45a.
Mevr. A. M. A. van Son—van Hall, Columbusstraat 88.
A. C. Spaan, van Bijlandstraat 98.
Mej. M. Specht Grijp, van Swietenstraat 123.
Mevr. de Wed. A. E. Speltie—Kloeth, van Brakelstraat 47.
J. Steendam, Bilderdijkstraat 98.
D. Steenstra Toussaint, Madurastraat 11.
Mevr. H. A. Steenstra Tousaint—de Pauly, idem.
Mevr. M. van Staden ten Brink—de Paauw, Obrechtstraat 15.
L. M. van Stenis, Prins Hendrikstraat 89.
Mevr. B. S. van Stenis—James, idem.
Mevr. de Wed. Steinbuch—Ingram, Columbusstraat 68.
J. W. G. Stemfoort, Javastraat 90.
S. Stibbe, Hugo de Grootstraat 17a.
Mevr. Storm van 's-Gravesande, Villa Margaretha Nieuwe Parklaan 5.
L. E. Sturmer, Hoogstraat 31.
S. L. Swaab, Ged. Burgwal 34.
J. L. Swart, Stephensonstraat 23.
R. Scherius, Blankenburgstraat 22.
P. Schlüter, Barendtszstraat 2.
K. G. Simon, Lange Poten 39.
J. Tamson, Kepplerstraat.
Mevr. de Wed. Teemans—Maessen, Regentesseplein 26.
Mevr. Tegelaar—de Quak, Prins Hendrikplein 28a.
Mej. Tegelaer, idem.
Mr. F. Teixera de Mattos, Alexanderstraat 9.
W. Terstroet, Tasmanstraat 129.
Mej. Tesch, Koninginnegracht 64.
J. Thie, Laan v. Meerdervoort 163.
Joh. Thorn Prikker, Z. O. Buitensingel. 235.
K. J. Thomas, Kon. Emmakade 99.
Mevr. de Wed. Thomson, Columbusstraat 62.
M. Thooft, Atjehstraat 48.
Mevr. C. Th. F. Thurkow, Plein 1813 No. 1.
Mevr. de Wed. Timmermans, Havenstraat 21, Scheveningen.
F. Tombrink, Raamstraat 32a.
H. Trivelli Sijthof, Celebesstraat 15.
Mevr. de Wed. C. G. Tromp—Rijkschroeff, Wilhelminastraat 45.
Mej. J. G. Tromp, idem.
J. M. Tummers, François Valentijnstraat 96.
H. W. Tijdeman, Westerbaenstraat 22.
M. van den Tempel, Jan v. Riebeekstraat 100.
Mevr. E. Teixera de Mattos, Nassauplein 31.
Mevr. Uitdenboogaard—Richter, Bezuidenhout 201.
J. Th. Uijterwijk, Kneuterdijk 10.
Mevr. de Wed. de Vassij—van Aalst, Regentesseplein 13.
H. de Vassij, idem.
Mej. E. A. van de Veer, Anna Paulownaplein.
J. J. van Veen, Dennenweg 69.
Mevr. S. E. M. de Veer—Bennebroek Forbes, Prins Hendrikstraat 49.
Mej. L. C. J. Veenhuizen, Obrechtstraat 159.
N. Veenstra, Sweelinckplein 64.
Mevr. de Wed. P. T. Th. van Veen—Nachmann, Piet Heinstraat 67.
Mej. van Veen, idem.
Mej. de Veer, Galileistraat 8.
C. J. A. van de Velde, Prins Hendrikstraat 101.
C. J. Velds, Emmastraat 13.
Mej. W. Versteegh, Groot Hertoginnelaan 39.
Mevr. Verbeek—Gefken, Rijnstraat 10.
E. G. Versteeg, Hugo de Grootstraat 27.
Mej. S. Versteeg, Obrechtstraat 182.
Mevr. E. H. J. Vermaasen-Severyn, Zwarteweg 8.
Mevr. Verbroek—Maronnier, Daendelstraat 23.
Mevr. Verloop, Bankaplein.
Mr. H. Veth, Bilderdijkstraat 52.
Mevr. de Wed. M. A. Vlasblom—Baumgarten, van Swietenstraat 80.
C. A. M. van Vliet, Parkstraat 25.
Mevr. van Vliet—Eilbracht, Reinkenstraat 28.
Mevr. de Wed. A. J. de Voogt—Knel, Regentesselaan 136.
Mevr. C. L. v. d. Voort-Niggeburge, Borneostraat 1.
H. Volten, Regentesselaan 7.
Mevr. de Wed. de Vogel, Koningsplein 19.
H. de Vogel, Obrechtstraat 163.
F. Vogel, Theresiastraat 12.
Dr. E. Vogelpoel, Anna Paulownastraat 18a.
M. C. de Vos, Columbusstraat 87.
Mej. Anni Vos, Franklinstraat.
Mevr. de Wed. Voswinkel Dorselen—Bloch, Weimarstraat 186.
A. Vorstenbos, Witte de Withstraat 42.
Mevr. Vorstenbos, idem.
Mevr. C. Vriesendorp—Bekking, Nassauplein 41.
J. P. de Vries, Jacob v. d. Doesstraat 88.
Mevr. J. de Vries—Lioni, v. Speijkstraat 99.
Mr. A. D. W. de Vries, Blankenburgstraat 17.
J. J. Walhaim, v. Kinsbergenstraat 126.
Mevr. Wattendorf—Hardy, Madurastraat 16.
Jhr. van Waveren Pancras Clifford, Stephensonstraat 57.
J. F. van Weelderen, Suezkade 82.
L. van Weelderen, v. Speijkstraat 124.
Mevr. de Wed. v. d. Weijde—van Hugo, Prins Hendrikstraat 44.
Mevr. Weijler, v. Bijlandtstraat 124.
Mevr. de Wed. Weisenborn—Roesner, Franklinstr. 121.
Mevrouw Waitz, Bonistraat 2.
J. L. Wery, da Costastraat 71—73.
Mevr. de Wed. C. M. Willemse—Collings, Bilderdijkstraat 20.
H. J. E. Wilten, v. Bijlandtstraat 106.
Mevr. E. Wilten—Lion, idem.
Mej. L. Wilten, idem.
Jhr. l. H. P. van der Willigen von Schmidt auf Altenstadt, Reinkenstraat 47.
A. E. Winckel, 1e Schuitstraat 30.
Mej. Wiselius, Banstraat 10.
Mevr. de Wed. de Wit—Heijting, Stephensonstraat 4.
Mevr. J. M. Wolff—Arrias, de Perponcherstraat 109.
K. Wijbrands, Bilderdijkstraat 98.
Mr. H. J. T. de Wijs. Hugo de Grootstraat 92.
Mev. de Wed. de Wit—Trappen, Obrechtstraat 159.
Mevr. E. S. Wesly—van Ekris, Conradkade 26.
Mevr. de Wed. J. H. W. Wouters—Herman, Laan van N. O. I. 14.
Mevr. de Wed. C. A. W. L. IJpes—Schenk, Obrechtstraat 204.
W. van IJperen, Laan 8 a.
Meve. J. G. IJssel de Schepper, van Merlenstraat 108.
Ph. Zilcken, Villa Heléna, Bezuidenhout.
Mevr. de Wed. E. Zilcken, idem.
J. Zon, 1e v. d. Boschstraat 79.
Mej. J. Zonneveylle, Suezkade.
Mevr. de Wed. R. A. van Zuijlen—van de Lande, Piet Heinstraat 104.
Mevr. de Zwaan, Waldeck Pyrmontkade 127.
Mevr. E. H. C. Kloos—Kobolt, Wiesbaden.
Mej. E. Kloos, idem.
E. Haenen, Fijnaarlo; gem. Vries.
Dr. J. P. van der Voort, Vlagtwedde Groningen.
P. J. Treffers, Oosterhout.
Mevr. A. H. Koning—Heeley, Ede.
G. P. Loeber, Leidschendam.
Mevr. de Wed. ter Marsch—van Heel, Maasland.
W. Meijer Ranneft, Heemstede, 179 wijk B.
Mevr. van Olst—de Veer, Voorschoten.
F. H. Bn. Collot d'Escury, Oost-Voorne.
Mevr. Cardinaal—van Douwen, Hengelo.
B. J. L. Torceville, Venlo.
J. D. van Dorp, Baarn.
Bsse van der Feltz—Dozij, Elst.
Mevr. de Wed. Glaser—Glaser, Voorburg.
Mevr. K. van Kesteren, idem.
Dr. E. W. Timmerman, Westeinde 71.
Mej. W. M. de Graaf, Lisse.
Van Dissel en Zonen, Eindhoven.
Mevr. de Wed. S. F. Land, Brummen.
D. van Marion, Ilpendam.
A. G. van Anrooy, Zaltbommel.
T. J. Bergman, Honselaarsdijk.
Dr. H. D. Benjamins, Paramaribo, Suriname.
F. van der Goot, Pretoria.

Scheveningen.

Mevr. van den Boon—de Vries, Kanaalweg 22.
J. C. Bouman, van Stolkweg 31.
Mevr. de Wed. H. L. Bruinsma—v. d. Berg, Haringkade.
G. Feugen, Neptunusstraat 3.
J. H. de Groot, villa Devonia.
Mevr. A. F. Gooszen, Villa Maria, Badhuisweg.
R. A. van Sandick, Verlengde van Lennepweg 28.
Mevr. Schalkwijk—Winte, v. Stolkweg 22.

Rijswijk.

L. Lacomblé, Geestbrug.
W. J. Larive.
N. Mac Leod.

Almelo.

Firma E. ter Braake.
Mevr. W. Jansen—Scholl Engberts, Adastraat.
Mevr. P. Risselada—Aalbertsberg, Wierdensche weg.
Mej. H. Scholl Engberts, idem.

Apeldoorn.

P. C. Akkerman.
P. B. Bruijn van Rozenburg, Emmapark 617.
Mej. P. Gericke, Villa Aurora, Emmapark.
H. van Goor, Loosche weg 108.
S. D. Kramers, idem.
O. H. Kuijck.
Mej. H. G. Pekelharing, Beekbergen bij Apeldoorn.
P. Rosenburg, Wilhelminapark 647.
Mej. G. C. E. Saalbach, Villa Catharina.
Mej. van Meulenaarsgraf, idem.
Mevr. W. Thieme—van Nouhuis.

Amersfoort.

Jhr. Mr. T. A. J. v. Asch v. Wijck.
Mevr. R. v. Asch v. Wijck—van Vredenburgh.
Mevr. E. J. van Rossum—v. Gorkum.
Mevr. de Wed. Swaving—Siberg.
Mevr. B. A. Willemstijn—Graswinkel, Arnhemsche weg 19.

Assen.

Mevr. Jolles—Halbertsma.
Mej. A. Lambrechts.

Brussel.

Arnold Mooi, Chaussée de Fleurgat.
G. B. Hooijer, rue du Jardinier 45.
Mevr. de Wed. M. van Spal, Avenue Ducpétiaux 87. St. Gilles.
Mevr. Stricker—Arnold, rue du Lac 76.

Bussum.

J. A. van de Pol.
A. Zon, Englaan 6a.

Delft.

Mej. L. ten Cate, Phoenixstraat 50.
J. Th. Elchbach, Choorstraat 5.
G. R. Erdbrink, Noordeinde 6.
Prof. Dr. Heeres.
Mevr. de Wed. Hoogesteger—Gortmans, Noordeinde 34.
D. Grevelink, Markt 52.
A. Th. A. Heijligers, Oude Delft 132,
Gusdorf, idem.
Prof. J. Kraus, Spoorsingel 138.
Mevr. F. M. Kraus—Uithof, idem.
Van Loon, Choorstraat 28.
Mevr. de Wed. H. Meijll—Fuhri, Oude Delft 24.
E. D. Steinmetz, Oude Delft.
N. L. Swart.
Mevr. van Taak—Trakranen, Hypolitusbuurt.
J. van Zwieten, Voorstraat 93.

Deventer.

J. Verschuur, Zwolsche weg 14.
Mej. E. C. H. Wijthof.
W. W. Hakkert, de Teuge bij Deventer.

Doetinchem.

Mr. J. W. Barkeij.
C. B. Benninck.

Enkhuizen.

G. Bruin.
N. Groot Szn., Westeinde.
S. Groot Wzn. idem.

Haarlem.

L. E. de Blocq van Scheltinga, Parklaan 32.
Mevr. H. M. Beugel—Platte, Zijlweg 5.
A. Resink, Mauritskade 5.
E. von Saher.
A. Scheepens.
C. Stakman, Raamvest 47.
H. M. T. Tramburg, pension Minerva.
Mevr. J. Waterman Bouman, villa Parkzicht, Koninginneweg.

Hilversum.

Mevr. L. H. Enthoven.
L. H. Enthoven.
Mevr. de Wed. E. Greve—Pfeiffer, Ministerpark 9.
H. D. Salomonson, Groest 102.
Mevr. F. de Voogt—Vreede, Graaf Florislaan 8.
Mej. H. A. Winkler Prins, Waldecklaan.

Den Helder.

P. J. Lucardie, Wachtschip.
Jhr. J. P. Coertsen de Kock, Hoofdgracht 66 A.
Mevr. L. Coertsen de Kok.
H. Zeeven, Nieuwe Diep.

Harderwijk.

T. Kleij.

Kampen.

L. E. W. van Albada.
W. E. Asbeck Brusse, St. Jacobsteeg 2.
H. C. Brandt.
J. H. Crena Uiterwijk.
Cantine v/h Instructie Bataljon.
H. C. Gehrung.
Mevr. H. Grooss—van Stuwe.
J. C. M. Haak Bastiaans.
H. H. Hubenet, Oude straat.
C. J. Kooman.
Mevr. de Wed. Lievegoed—van der Haas.
A. J. Ludwig, Overstraat 34.
T. C. Thomson, Nieuwe weg 112, IJselmuiden.
J. P. Vos, IJselkade 12r.
Van IJsseldijk.

Katwijk a/Zee.

G. Guykens, aan den Rijn.
H. Guykens, idem.
J. Toorop.

Leiden.

A. M. Arends, Noordeinde 54.
C. C. T. van Baak, Breestraat.
Prof. Dr. Jan ten Brink.
Ds. Buijs, Hoogewoerd 108.
A. B. Cohen Stuart, Hoogewoerd 78.
J. A. A. Dool, Langemare 36.
Mej. W. M. de Graaf, te Lisse bij Leiden.
A. J. C. van Hamel, Korte Galgenwater 3.
Mevr. de Wed. Jongeneel—Koopman, Witte Singel.
J. Kunst, Delftsche Vliet 21.
Mevr. van der Lith—Schumacher, Stille Rijn 1.
J. A. Loebèr, Rapenburg 183.
H. M. Meertens, Breestraat 1.
Prof. J. Offerhaus, Rapenburg 47.
N. J. H. de Nerée tot Babberich.
Mej. J. Pino, Rapenburg 123.
E. van Schouwenburg Buning, Nieuwe Rijn 80.
Mevr. E. Schuman—Kuip, Middelweg 40.
Dr. J. D. E. Schmeltz.
C. van der Veen, Witte Singel.
Mevr. de Wed. S. B. Z. Zeverijn—van Oordt, Heerengracht 38.

Maastricht.

Mej. M. S. Altman, Battalaan 9.
M. J. H. Alsdorf, O. L. Vrouwenstraat 17.
A. de Beaumont, Wijk bij Maastricht.
G. A. Bentz van den Berg, Kleinestaat.
E. Breuls.
L. Defize, Breedestraat.
M. Dujardin, Grootestaat 15.
L. Foyer, Grootestaat 34.
Jhr. J. L. M. Graafland, Gronsveld bij Maastricht.
J. Janseus, Breedestraat 35.
Mevr. Joffroy—Folman, Wijk bij Maastricht.
V. A. Kemmerling.
E. Kirsch de Jongh, Brugstraat 5.
Mevr. de Wed. Th. Leither.
Marius Micheels.
P. Nijst, Brugstraat 28.
J. Ploeger, Wilhelminasingel 13.
P. H. H. Routs.
G. Smulders, Vrijthof.
Mevr. de Wed. Spelman, idem.
G. A. Valette, Wijk bij Maastricht.
K. Vonk, Kleinestaat.
F. de Vries, Ambij bij Maastricht.
F. Weijnberg, Wijk bij idem.
F. Willems, Stationsweg.
H. van der Werff.

Middelburg.

W. H. van Heijningen, Molewater 172 c.
J. A. Almerood.
Mr. B. J. Verheij.

Nijmegen.

Mevr. A. Andrée de la Porte, Graadt v. Roggestraat 20.
J. A. Almerood.
Mevr. Barthelemij, Bergen Dalsche straat.
Mevr. J. van Bennekom, Jacob Catstraat.
Mevr. Bode—Terpstra, Guyststraat 7.
Jhr. F. H. van Boddien. St. Annalaan 1a.
K. F. Caspersz.
J. F. Dormaar, St. Annalaan 53.
L. Ch. Filz, Groesbeekschestraat 8.
G. Feuilletau de Bruijn, St. Annalaan 55.
M. A. van der Gon Netscher, Gravenstraat 10.
Mevr. de Wed. L. Hoogenstraten, Betouwstraat 34.
A. Houwink.
M. N. van der Hulst, Groesbeeksche Dwarsweg 402.
C. van Iserloo, Slichtenhorststraat 2.
C. C. Jager.
G. A. J. Kalmthout, Smetiusstraat 11.
A. A. ter Laag, Bottendaal 66.
W. J. Lefèbre.
Mevr. Lochman van Köningefeld, St. Annalaan 218.
E. Michell.
J. L. Pierson, St. Annalaan 15.
Mevr. M. A. Rouwenhorst—Mulder, Graafschestraat 26.
Mevr. Godefroy, idem.
J. P. Schoemaker.
M. J. Taijlor van Berkel.
G. Wegerif.
P. Westerdijk.

Rotterdam.

F. W. Everts, Claes de Vrieselaan 120.
C. R. van Griethuijsen, v. Oldenbarneveldstraat 124.
Albert Raballio, Leuvehaven 209.
Mej. J. van der Schuijt, Kruiskade 21.

Roermond.

H. Bloemen, Kloosterwandstraat.
Mevr. A. Drissen—Raupp Kloosterwandstraat.
J. Heijnen Houx, Maasniel bij Roermond.
Mevr. de Wed. H. Kamp, Kapellerlaan.
Mej. A. Lauweriks, Munsterplein.
Mevr, de Wed. C. Romein—Bloemen.
Jonkh. de Rotte.
J. Snackers.
Mevr. de Wed. J. Telders, Kapellerlaan.
P. C. Uittenboogaard, idem.
H. J. W. T. Versterren.
Mevr. R. Vos, Schoemakerstraat 3.

Wageningen.

Mevr. C. A. J. Bakker—Goteling Vinnis, Grintweg 769.
Mevr. Berkhout—Bimmerman.
Mevr. de Wed. Goteling Vinnis.

Weesp.

J. H. Jansen.
Mevr. de Wed. W. Kortenhorst—Sloot.

Zutfen.

K. H. O. van Bennekom, de Hoven.
I. I. Goldie, idem.
Mevr. de Wed. J. Epke—de Leur, Rozenhoflaan.
Mej. C. E. Groneman, Houtmarkt.
Mevr. J. J. A. T. Koppenol—de Seijff.
Mevr. Souman—Varkevisser.
Dames Tierlam, Nieuwstad.
W. Vredenburg.
Firma Vredenburg en Zonen.
Mevr. J. M. Walland—van den Brink, Coehoornstraat.

Afd. BREDA.

Bestuur.

Mevr. C. G. Roukens—van der Does de Bye, *Presidente*.
Mevr. N. van der Linden van Snelrewaard, *Penningmeesteres*.
R. Bal, *Secretaris*, (Sophiastraat 28).
Jhr. W. P. Clifford Kock van Breugel.
Mej. N. van Berkum.

Donateurs.

H. van Kol, Prinsenhage.
Mevr. N. van Kol, idem.
Mevr. N. van der Linden van Snelrewaard, Huize Soekasarie II bij Breda.

Leden.

Mevr. Arntzenius—Hoogendijk, Koninginnestraat.
Arntzenius, Sofiastraat 22.
Dames Badon Ghijben, Groote Markt.
Mevr. de Wed. Bakker—Kemman, Ginneken.
K. J. Bal, Teteringsche dijk 76.
R. Bal, Sophia straat 28.
Mevr. Bartstra—Koolhoven, Ginnekenweg.
W. E. J. Bedding, Molenstraat, Teteringen.
T. Boogaard, Parkweg 1.
Mr. W. H. E. Bn van den Bosch, Ginneken.
G. Boudewijns,
R. de Bruyn, Veemarkt.
Mej. J. Bonthuis, Dorpstraat, Ginneken.
T. G. J. Bosschart, Zandberg, I. 22 Teteringen.
Mevr. E. Bosschart, idem.
H. A. N. Catenius, Nieuwehuizen 59.
Firma Besouw, Brugstraat 1.
Jhr. H. Bowier, Boeimeesterstraat.
A. M. Borren.
Mej. N. van Berkum, Prinsengracht 2a.
H. C. C. Clockener Brousson.
Jhr. W. T. Clifford Kock van Breugel, Boulevard.
J. H. Clifford Kock van Breugel, (Leiden).
D. F. Dinger, Teteringen bij Breda.
F. W. Everts, (Rotterdam).
Mevr. de Wed. R. van Eck, Delpratsingel 14.
T. H. Fokker, (Leiden).
Mej. J. H. Frantzman, Nieuwe Ginnekenstraat 12.
Dr. Th. J. J. Gori, Visscherstraat 12.
A. H. Govers, Haven 3.
Mevr. A. Hamerster—de Does, Koninginnestraat.
J. P. C. Hardie, Koninginnestraat, Teteringen.
G. A. Heshusius, Emmastraat 12.
Mevr. de Wed. Hofman—van Goens.
P. Gr. van Hogendorp, Wilhelminastraat 7.
J. C. Hendrikx, Boschstraat 1.
W. van Houweninge van Sprang, Wilhelminastr. 37.
Mr. W. Ingenhousz, Karnemelkstraat 7.
F. Jansen, Groote Markt 1.
Mevr. de Wed. de Jong, Wilhelminastraat 28.
W. E. van Keeken, Nieuwehuizen 51.
A. Kimmel van Poppel, Korte Buysstraat 12.
J. J. A. Kievits.
C. M. Koorevaar, Dijk 102, Teteringen.
Mej. C. J. Lammerts v. Bueren, Markt 210, Ginneken.
Ch. Bn van Lawick, Koninginnestraat, Teteringen.
H. J. Bn. van Lawick, Prinsenhage, Steenweg 378.
T. A. Lindeman, Nieuwe Ginnekenstraat 38.
J. H. Marijnen, Wilhelminastraat 5.
Dr. G. S. Moesel, Karrestraat 12.
Mevr. Munnich, Frederikstraat 4.
H. M. Meertens, (Leiden).
P. B. Nieuwenhuys, Veemarkt 24.
Mej. E. Ninaber, Markt 234, Ginneken.
Mej. M. Oosterwijk, Ginneken.
Mevr. Douar. G. T. van Panhuys, Ginneken.
Mevr. J. Piepers—Bauduin.
F. W. Pijnacker Hordijk, (Leiden).
W. le Roy, Houtmarkt.
Mej. L. A. Ruzette, Nieuwe Boschstraat 24.
H. A. Rijkens, Ginnekenstraat 40.
J. C. van Reijn, Academiesingel.
Mevr. C. G. Roukens—v. d. Does de Bye, Boulevard Teteringen.
Mej. A. A. E. S. Roukens, Teteringen.
Mej. S. A. Roukens, idem.
Mevr. Stapel, Molenstraat 104, Teteringen.

J. T. C. Schram, Dijk A. 700, idem.
W. T. Stuivesant –Meijen, Wilhelminastraat 30.
A. A. Struby, (Leiden).
G. L. Thurkow, (Leiden).
P. J. Treffers, (Oosterhout).
H. F. J. Uyterbroek, Ginneken.
A. C. Verbeek, Sofiastraat 45.
J. M. van Veldhuizen, Wilhelminastraat 8.
H. Vermaes, Dijk 69, Teteringen.
L. Verhagen, Veemarkt 191.
J. H. Witsenborg, Willemstraat 1.
S. C. J. Zollner, Sofiastraat 42.

Afd. UTRECHT.

Bestuur.

Mevr. J. E. van Oeveren—van Schaik, *Presidente.*
D. F. Romein, *Secretaris-Penningmeester*, (Willem Barendstraat 20).
Mevr. W. J. Weusman—Luitjes, *Vice-Presidente.*
Mej. P. Brondgeest.
J. F. H. de Graaf.
Dr. C. H. L. Baelde.

Donateurs.

H. A. van Beuningen, Rijnkade 1.
Mej. P. Brondgeest, Zuilenstraat 15.
Mevr. Stockhausen—Reeders, Drift 9.
Mevr. Sprenger van Eijk—de Neve, Emmalaan 29.
E. van der Ven, Kromme n. gracht 24.
Mevr. de Wed. Weusman—Luitjes, Maliebaan.

Leden.

A. M. E. van Alphen de Veer—Fles, Oosterstraat 6.
M. A. Adriani, Jansveld 51.
Mevr. D. van Asselt—Malga, Stationsdwarsweg 8.
Bink—Löbel, Vrouw Juttenstraat 37.
Mevr. de Wed. Bleijswijk—Sonbeek geb. Pino, Bagijnestraat 25.
Dr. P. Q. Brondgeest, Zuylenstraat 15.
Mevr. G. Brondgeest—Mulder, idem.
Mevr. de Wed. H. Buijs—van Marle, Tolsteegsingel.
C. W. L. Baelde, Nieuwe Gracht 66.
Mevr. Baelde—Schaap, idem.
Mevr. H. Baud—Junius van Hemert, Maartensdijk bij Utrecht.
P. R. Coers, Nieuwe Gracht 85.
Mej. S. T. Caspers, Wilhelminapark 2.
Mej. G. A. van Dijk, Maliesingel 1.
Prof. Dr. C. Eijkman, Biltstraat 10.
Mevr. B. Eykman—v. d. Kemp, idem.
Mevr. M. G. C. Eerdmans, (Heerde, Gelderland).
J. T. H. de Graaf, Moreelsepark 10bis.
Mevr. de Wed. Houtrijve, Weerdsingel O. Z. 66a.
F. W. Haanebrink, Oude Gracht.
Dr. G. H. Hulsebos, Vleutenscheweg 11.
Mevr. van Heijst—Engelman, Kr. Nieuwe Gracht 76bis.
Mevr. Hubrecht—Molenwater, Blijenburgkade 6bis.
G. J. Hofs, Maliebaan 70a.
W. Jansen, Kromme Nieuwe Gracht 19.
J. A. Kalshoven, Abstederdijk 202.
Dr. J. H. H. Kohlbrugge, Westerstraat 2.
Prof. J. A. de Louter, Wolvenstraat 4.
F. E. Luitjes, Nassaustraat 15.
C. Mees—Mol, Cathrijnensingel 25.
Mevr. K. Menschaar—v. Setten, Buys Ballotstraat 30.
Mej. M. Meijer, Biltstraat 34.
Mevr. R. Moerkerken—Rijfkogel.
Muijsken—Meerens, Dondersstraat 60bis.
H. T. Niertrasz, Nieuwegracht 77.
Mevr. de Wed. J. E. van Oeveren—van Schaik, Predikheerenkerkhof 14bis.
B. Reiger, Maliebaan 10a.
C. van Rhijn, Oosterstraat 8.
D. F. Romein, Willem Barendtstraat 20bis.
R. L. H. Rijfkogel, Maliebaan.
J. D. Roest, Biltstraat 184.
J. H. K. Smeets, Nachtegaalstraat.
Mej. M. H. Somermeijer, Rijnkade 8.
J. van Slooten, Biltstraat 16.
J. L. J. B. Bon Sweerts de Landas (Epe, Gelderland).
Dr. P. C. D. Schaap, Mooreelsepark.
Mevr. K. Schaap—Brandon, idem.
Mej. C. Schröder, Dondersstraat 30 bis.
G. J. T. van Vrijberge de Coningh, Tweede Buys Ballotstraat 17.
Mej. S. Verberne, Blijenburgkade 31.
Prof. Dr. T. L. T. C. Went, Nieuwegracht 187.
J. de Waal, Kromme N. Gracht 12.
Mevr. van Walré, Achter St. Peter 22.

Afd. ARNHEM.

Bestuur.

J. Jonker, *President.*
J. A. van Zijp, *Secretaris*, (Emmastraat 65).
Mevr. A. J. van der Heide, *Penningmeesteres.*
B. ten Bruggencate.
Mej. M. Dekker.

Donateurs.

F. D. Cochius, Utrechtsche straat 4.
J. H. de Haas, Princessestraat 34.
S. de Vries, Parkstraat 14.

Leden.

D. Addink, Boulevard 29.
O. Baerends, Zijpendaalsche weg.
J. Beunink, Vossenstraat 33.
P. ten Bruggencate, Walstraat 3.
J. H. Blom, Vossenstraat 5.
Mevr. F. D. Cochius, Utrechtschestraat 4.
J. G. van den Berg, Eusebiusplein 32.
Mej. M. Dekker, Velperweg 47.
B. van Driest, Driekoningenstraat 13.
Mevr. de Wed. E. Etty, Utrechtscheweg 8a.
D. P. Erdbrink, Boulevard 104.
W. F. van Essen, Prins Hendrikstraat 19.
Mevr. de Wed. Feikema—Meteren, Parkstraat 45.
H. 's Graeuwen, Amsterdamscheweg 6.
Th. Goedvriend, Amsterdamscheweg 14.
H. Goedhart Jr., Willemsplein 18.
S. F. Gombault, Parkstraat 76.
A. H. van der Heide, Verlengde Parkstraat 26.
Mevr. A. J. van der Heide, idem.
J. P. W. Houtman, Dijkstraat 11.
D. Houtman, idem.
Mej. E. van Heukelom, Eusebiussingel 6.
G. J. Hooijer, Vossenstraat 40.
Dr. C. C. van der Heide, Steenstraat 36.
F. Hesselink, Oosterbeek bij Arnhem.
G. L. Jansen, Prins Hendrikstraat 55.
J. Jonker, Eusebiussingel 22.
E. Kocken, idem, 49.
H. W. Kraake, Driekoningendwarsstraat 52.
Mej. H. A. Koops, Spijkerlaan 41.
Mevr. de Wed. E. Lutjens—Bsse van der Feltz, Prins Hendrikstraat 2a.
J. L. Linnenbrink, Parkstraat 43.
Eug. Lacomblé, Boulevard 166.
J. W. H. Massink, Utrechtschestraat 4.
S. Meihuizen, Emmastraat 51.
D. P. A. Markesteijn, Parkstraat 51.
Mevr. de Wed. J. J. G. Nije, Steenstraat 27.
Dr. S. Oudschans, Turfstraat 30.
A. S. van Oldenborgh, Velperplein.
Mevr. M. J. Pantekoek—Rooseboom, Velp.
J. C. Pilaar, Apeldoornsche weg 110.
H. C. Pilaar, idem.
P. L. Pieters, Roermondplein 27.
Mej. A. H. C. Reurhoff, Steenstraat 27.
Mevr. Sleijster—Ettij, Velperweg.
E. W. Bn. Sloet, Velp.
N. P. van den Steen, Cochoornstraat 11.
P. J. G. Schott, Prins Hendrikstraat 13.
Mej. Verschoor, Velperweg 33.
S. de Vries, Parkstraat 14.
Mevr. van Vloten-Pereira, Velperweg.
J. H. Wieringa, Kastanjelaan 13.
C. D. M. Waltman, Parkstraat 93.
M. C. Wurfbain, Jansbinnensingel 1.
W. J. A. de Wit-Huberts, Stationsplein 1.
H. W. Wijbenga, Bergstraat 16.
G. J. IJbes, Betuwestraat 3.
Mevr. A. van Zijp, Emmastraat 65.

Afd. GRONINGEN.

Voorloopig bestuur.

J. Birnie.
Jnkvr. C. de Went Alberda van Ekenstein.
Mej. M. J. Cohen, *Secretaresse*, (Noorderkuipen 25).

Donateurs.

Prof. Dr. A. G. van Hamel, Heerenplein.
G. E. Scholten, Groote Markt.

Leden.

Jonkvr. C. de Went Alberda van Ekenstein, Oude Ebbingestraat.
Jhr. Mr. W. C. A. Alberda van Ekenstein.
Prof. Dr. C. H. Bussemaker, Zuidsingel 37.
Mej. M. J. Cohen, Noorderkuipen 25.
Prof. Dr. J. H. Diephuis, Groote Markt.
J. Birnie, Oude Ebbingstraat.
Mej. H. Dull.
Mr. J. Feith, Martini Kerkhof.
G. Mesdag Ibz., Roodehuissteeg 21.
Mevr. C. G. Pekelharing—Doijer.
Mevr. A. Polak—Stibbe, Zuidersingel 17a.
Jonkvr. W. van Pabst, Oosterhout 10.
Telders.

Afd. AMSTERDAM.

Voorloopig Bestuur.

Mr. H. Smeenge (van Breestraat 16).
Jhr. G. Graafland (Jan Luijkenstraat 2).
Dr. A. A. Fokker.
Dfre. Jhr. van Renselaar Bowier.
Mej. M. Sloot.
H. Kohlbrugge.
A. Zon.

Donateurs.

P. W. Furst, Roemer Visscherstraat 2.
Mej. L. Goossen, Overtoom 30.
B. Heuveldop, Vossenstraat 49.
A. Moszitz, Keizersgracht 695.
N. H. Nierstrasz, Willemsparkweg 18.
C. W. R. Scholten, de Ruyterstraat 125.
L. Simons, villa Parkwijck, van Eeghenstraat.

Leden.

T. Almerood, Cruquisweg 8.
Abdul Rivai, Beerenstraat 16.
F. Beckman, Willemsparkweg 122.
Mevr. de Wed. G. A. Bodenheim — Wispelwij, Singel 65.
R. Boele, van Eeghenstraat 105.
D. Belinfante, den Texstraat 26.
Taco H. de Beer, Roemer Visscherstraat 15.
de Balbian Verster, reporter N. v. d. D.
Cultuur maatschappij Parakkan Salak.
E. H. Enthoven, Weteringschans 124.
J. Ch. van Es, Bosboom Toussaintstraat 32.
Mej. J. Falk, Weteringschans 118.
Mej. N. Filet, Kastanjelaan 8.
Dr. A. A. Focker, Weteringschans 50.
A. H. Gerhard, 3de Helmerstraat.
Gez. le Grand, Prinsegracht 1021.
Jhr. G. Graafland, Jan Luijkenstraat 2.
G. Guykens, Leidsche kade 75.
P. C. C. Hansen, Stadhouderskade 38.
R. Bon van Heeckeren van Brandsenburg, N. Z. Voorburgwal 371.
Bnesse van Heeckeren van Brandsenburg, idem.
J. N. Hondius van Herwaerden, Keizersgracht 19.
J. Idsinga, Plantage Muidergracht 36.
H. Kohlbruhge, Marnixstraat 90.
J. J. Kluijskens, Willemsparkweg 115.
Mevr. Kluijskens, idem.
P. T. Laarman, van Baerlestraat 7b.
Mevr. v. d. Linden—Varenkamp, Marnixkade 10.
Merens, Utrechtschestraat.
Mevr. wed. Meusser-Commerel, Prinsegracht.
W. A. Mouton, Oosterpark 71.
W. Voûte, Vijzelstraat 68.
S. L. van Nierop, Vondelstraat 67.
W. S. du Pré Lix Raaven, Reguliersgracht 118.
L. D. Petit Jr., Rokin 29.
D. Querido, Blasiusstraat 117.
Mej. C. A. de Roever, Nassaukade 77.
H. Th. Rolandus, Sarphatistraat 53.
Rensburg, Reguliersgracht 19.
Mevr. de Dour. van Renselaer Bowier, 2e Helmerstraat.
Jhr. M. van Renselaer Bowier, idem.
J. H. W. Schwartse, 2e Nassaustraat.
Mevr. Sickler—Bsse van der Feltz, Tesselschadestr. 2b.
Mej. M. Sloot, van Eeghenstraat 22.
J. R. Sijer, Keizersgracht 409.
Mr. H. Smeenge, van Breestraat 16.
J. Specht-Grijp, van Eeghenstraat 12.
D. J. Sanches, Nassaukade 117.
Mevr. de Wed. Stoffers—Loggere, Weesperzijde 22.
Mej. J. E. van Son, idem, 343.
Mevr. de Wed. Verhoef, Reguliersbreestraat 33.
W. Vôute, Vijzelstraat 68.
Mej. M. Willer, Willemsparkweg 63.
Mevr. Winsser, Hemonystraat 17.
M. Wolff, Heerengracht 100.
J. P. H. Witkamp, Ceintuurbaan 312.
Mevr. van der Zweep-Doornik, Sarphatistraat 24.
W. van de Zijl, Keizersgracht 375.
W. Zimmerman, Oosteinde 25.
A. Zon, Bussum.

Afd. NEDERLANDSCH-INDIË.

Voorloopig Bestuur.

H. J. W. van Lawick van Pabst, *Voorzitter.*
Ch. P. J. Blok, *Secretaris.*
Mr. H. Abendanon.
Mej. van Loon.
M. B. Rost van Tonningen.

Donateurs.

Z. Exc. W. Rooseboom, Gouverneur-Generaal.
Prins Ario Mataram, Soerakarta.
Raden Mas Adipatie Ario Hadiningrat, regent van Demak.
Mr. H. Abendanon, Weltevreden, Batavia.
K. H. H. van Bennekom, Padang.
L. G. Bertsch, Weltevreden.
Mevr. E. L. Boissevain, Toelong-Agong.
J. Z. van Dijk, Weltevreden.
J. A. van Delden, Weltevreden.
C. J. de Freytag, Weltevreden.
M. Gatsonides, Tegal.
W. A. van der Haas, houtvester Palembang.
F. Ingerman, Madioen.
L. Kempers, Banjermasin.
Koster, Medan, Deli.
A. Keller, architect Padang.
H. J. W. van Lawick van Pabst, Weltevreden.
Ds. W. van Lingen. predikant, Bandong.
Ds. H. J. Offerhaus, Soerabaja.
~~Raden Mas Ostejo, translateur Soerakarta.~~
Weber, redacteur, Weltevreden.
E. A. Pan, Biliton.
Mevr. E. L. Peltzer—Böckel, Weltevreden.
Palm en van Amstel, Batavia.
H. Steenmeijer, Weltevreden.
H. Verkouteren, skf. kabat, Banjoewangie.
M. A. van Heeckeren, Weltevreden.
Mej. A. Voswinkel Dorselen, Tegal.
J. Q. R. Lot, Lawang.
Mej. E. van Loon, Weltevreden.
van Maren, Dir. Postspaarbank, idem.
E. Marcella, Luit.-Kol., Semarang.
P. C. Arends, Dir. Bin. Bestuur.
J. W. van der Valk, ass.-res., Malang.
W. van der Rest, Chef Kadaster, Weltevreden.
de Wolff van Westerroode, ass.-res., Weltevreden.
H. C. P. de Bruyn, Komdt. v. het Leger.
J. J. Bisschoff, resident van Batavia.
F. J. Stockhuysen, Vice-Admiraal.
J. C. Th. Kroesen, lid van den Raad van Indië.
Mr. Th. H. de Meester, Vice-President van den Raad van Indië.
Jhr. L. Th. Hora Siccama, Lid v. d. Raad van Indië.
Mr. J. C. Mulock Houwer, idem.
W. J. M. Michielsen, idem.
J. E. de Meijer, Directeur B. O. W.
H. M. van Haeften, Weltevreden.
J. P. M. Kluppel, idem.
A. Wilkens, idem.

Leden.

H. E. C. Angenent, Medan.
Mevr. H. Abendanon, Weltevreden.
Mevr. Ament Suermondt, Pekajon, Mr. Cornelis.
Arends, Directeur B.B. Weltevreden.
P. H. van Baak, Wringin anom, Malang.
Mevr. Baerveld—Haver, Waterlooplein, Weltevreden.
S. A. Bartstra, Hoofdonderwijzer, Weltevreden.
L. H. Barkmeijer,
Mej. Ch. van Bennekom, onderwijzeres, Padang.
Wed. H. L. Benjamins—Sorg, Semarang.
J. C. Bertsch, ambtenaar kadaster, Sampang.
J. Beijnon, Beerendrechtslaan, Batavia.
Ch. P. J. Blok, Weltevreden.
D. F. Brautigam, cont., Weltevreden.
Mevr. A. G. Blok—Voswinkel Dorselen.
Dr. W. G. Boorsma, Buitenzorg.
F. P. Bodenheim, Medan.
F. van den Berg, makelaar, Batavia
Mr. P. Brooshooft, Semarang.
W. P. J. K. Brunet de Rochebrune, Soerabaja.
J. H. F. Beer, Tegal.
H. A. Clerx, Weltevreden, Batavia.
Benni Cohen, Djember.
Bernhard Cohen, Djember.
Mevr. E. Croone—Loonen, Buitenzorg.
J. C. C. van Driessche, Batavia.
J. Ph. van Driest, Deli.
F. M. Droop, bewaarder kadaster, Weltevreden.
J. W. Derssant, Pontianak.
Mevr. Elbers—Ruek, Buitenzorg.
G. Eilers, Batavia.
H. Engelhard, gep. ass.-res., Weltevreden.
Mevr. Fuchs—de Pauli, Batavia.
Heer en Mevr. W. Goldie, Pontianak.
K. A. van der Hart, Weltevreden.
B. Hendrik, Ternate.
Mevr. Hendrik—Curshan, idem.
Mr. G. J. Heijligers, Padang.
D. J. M. Heldering, Batavia.
Hesselaar, idem.
Th. J. A. Hilgers, hoofdonderwijzer, Weltevreden.
Mevr. Heydeman, Batavia.
I. C. Hamel, Medan.
F. Helwig, onderwijzer.
H. W. Hocke, Poerwodadi.
J. P. W. Houtman, Contr. B. B.
Mr. J. C. Hubrechtse, Weltevreden.
Mevr. de Wed. N. Klein—van Zijp, Weltevreden.
J. J. A. Kievits, Soekaboemi.
E. Lankhout, kapt. art., Weltevreden.
Lagerwey, Batavia.
Lannoy, idem.
Mr. N. H. Lebret, idem.
Mej. van Loghem, Soerabaja.
Mej. H. Lorey, Batavia.
W. E. Macaré, Tandjong Balei.
J. E. A. Matheron, Gang Patjenongan 14, Weltevreden.
Mevr. de Wed. J. C. Meulenhof—Engelenburg,
Mevr. Meijroos—Goldie, Padang.
A. Meijroos, Atjeh.
Meisenheim, Batavia.
Mevr. de Wed. Mullemeister, Batavia.
Mej. J. A. M. Munk,
Mevr. B. C. Mühlnickel—van der Kolk, Djalanbaroe, Buitenzorg.
Mevr. E. L. Peltzer—Böckel, Weltevreden.
Mevr. J. A. Piepers—Piepers. Solok.
J. H. R. D. Pillard, Djombang.
H. C. A. Poublon, controleur, Pekalongan.
W. P. Quartero, Japara.
W. J. Rahder, Loeboek Begalang.
O. Reinders, Koningsplein, Batavia.
W. van Rooy, Probolingo.
L. de Roever, Batavia.
M. B. Rost van Tonningen, Lt. Kolonel, Weltevreden.
Mevr. Rost van Tonningen v. d. Bosch.
C. van Rossum, agent N. H. M. Passoeroean.
Th. J. Rosskopff, Djocja.
Mej. A. M. Rosskopff, idem.
Mej. A. J. Rosskopff, idem.
Mr. J. M. Ch. E. le Rutte, Batavia.
N. H. G. Sandblad, Kroë Benkoelen.
J. E. van Schaik, Padang.
J. F. Scheltema, Batavia.
Mr. H. J. Scheuer, Padang.
A. H. Schippers, Ternate.
D. H. Slot, Weltevreden.
N. Groen, Com. B. B., Weltevreden.
J. C. M. Haak Bastiaanse, Deli.
H. P. Hesselaar, Kapt., Padang.
G. H. L. F. O. Ilgen, Weltevreden.
Koster, Medan.
Klerks, Weltevreden.
G. L. S. D. Kok, Medan, Deli.
H. G. Stal, Bondowosso.
W. T. H. Schoenmaker, Padang.
C. Schults, Batavia.
P. H. Tromp, Pati, fabriek Trangkil.
W. I. Tromp, Probolingo Gending.
D. Tromp, land Limburg bij Malang.
Ch. R. Veenstra, Kramat Batavia.
L. P. J. Vermeulen, leeraar gym. Weltevreden.
D. Vooren, Insp. Inl. O., Tondano.
~~D. J. A. Vrijdag, houtvester, Weltevreden.~~
B. W. C. G. Vries, majoor, Soerabaja.
A. F. J. B. Walpot, kapitein, Weltevreden.
M. de Wilde, 1e luitenant, Medan.
V. Wijbrandi.
E. Zuur, Cheribon.
E. van Zuijlen, ingenieur, Bandong.
E. G. O. Langen, Weltevreden.
R. E. Martens, idem.
L. E. Martens, idem.
Mr. G. F. L. Mullemeister, Buitenzorg.
Roukens, 2e Luit. Infanterie.
Mr. F. M. de Rijk, Weltevreden.
O. Rijnders, idem.
C. J. Slot, Bodjo Negoro.
Mevr. J. N. C. Steinbuch—Kalverhout.
Dr. Tromp de Haas, Buitenzorg.
M. F. Wijshyer, Fort van der Capellen.
Willemsteijn, gep. Kolonel.
Mevr. L. van Zuijlen—de Rochemont.
Mr. J. W. Th. Cohen Stuart, Buitenzorg.

Afd. CURAÇAO.

Bestuur.

Z. Ex. Mr. C. A. H. Barge, Gouverneur, *Eere-Voorzitter.*
Mordy S. L. Maduro, *Voorzitter.*
Th. J. C. Buys, *Secretaris-Penningmeester.*
Mr. Th. A. J. Nuijens.
V. U. Zwijzen.

Donateur.

Leon V. Leyba.

Leden.

Fr. H. van Baars, Willemstad.
Mr. C. A. H. Barge, Willemstad.
Dr. H. D. Benjamins, Paramaribo.
Fr. C. Blommerde, Willemstad.
H. J. F. Boomgaard, Willemstad.
Th. J. C. Buijs, idem.
J. H. H. Ellis, idem.
H. Ferguson, idem.
J. C. B. Forbes, idem.
J. B. Gravenhorst, idem.
René Hellemund, idem.
H. J. Cohen Henriquez, idem.
Sam. Cohen Henriquez, idem.
Mr. S. Cohen Henriquez, idem.
J. van Kleunen, idem.
A. J. C. Kroft, idem.
A. J. C. Leijba, idem.
Julius Leijba, idem.
Leon V. Leijba, idem.
Mores S. L. Maduro, idem.
Mordij S. L. Maduro, idem.
C. D. Meijer, idem.
C. Stabius Muller, idem.
Mr. Th. J. A. Nuijens, idem.
J. H. Perret Gentil, idem.
C. C. J. van Romondt, idem.
J. H. Selhorst, idem.
Senior Sal Sz., idem.
J. Sutherland, idem.
G. R. Zeppenveldt, idem.
Fr. Victor H. Zwijsen, idem.

Correspondenten.

Almelo. . . .	Mevr. W. Jansen geb. Scholl Engberts, Adastraat.
Amersfoort .	Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijk, „Villa Para".
Apeldoorn . .	P. B. Bruijn van Rozenburg, Emmapark 617.
Assen	Mej. A. Lambrechts.
Bussem. . . .	A. Zon, Englaan 6a.
Baarn	J. D. van Dorp.
Deventer . . .	G. D. Birnie, Brink.
Delft	Mevr. Hoogesteger—Gortmans, Noordeinde 31.
Doetichem . .	Mr. J. W. Barkey.
Dordrecht . .	Dr. Kievit de Jonge.
Den Helder. .	Mevr. Coertsen de Kock—Verkouteren.
Hengelo (Overijssel)	Mevr. J. Cardinaal—van Douwen.
Hilversum . .	Mevr. de Voogt—Vreede, Graaf Florislaan 38.
Leiden	Mej. J. Pino, Rapenburg 123.
Leeuwarden .	C. Huijgens, Oude Lombardstraat G 7.
Maastricht . .	G. A. Valette, Wijk.
Nijmegen. . .	C. C. de Jager.
Roermond . .	Mej. A. Lauweriks, Munsterplein.
Rotterdam . .	C. R. van Griethuyzen, v. Oldenbarneveldtstraat 124.
Tiel	D. J. van Batenburg.
Wageningen .	Mevr. Berkhout—Bimmerman.
Zutfen	Mevr. J. J. A. T. Koppenol—de Seyff.
Padang. . . .	De heer K. H. H. van Bennekom, chef der firma van Houten, Stephan en Co.
Semarang . .	De heer E. Marcella, Luit.-Kol. der Genie.
Suriname. . .	Dr. H. D. Benjamins, Inspecteur van onderwijs te Paramaribo.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.